

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De proprietatibus rerum

Bartholomaeus <Anglicus>

[Lyon], 21. Nov. 1482

Incipit Liber Octavus de Mundo et eius proprietatibus

[urn:nbn:de:bsz:31-326878](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326878)

**Incipit Liber Octauus de Abundo
et eius proprietatibus.**

Postquam

auxiliante deo tractatum de diuinis nominibus / de angelorum proprietatibus / necnon de homine et eius partibus / et accidentibus / et ipsius conditionibus completimus / restat ut

ad proprietates mundi sensibilis quantum nobis dat desuper / manus apponamus ut materiam diuine laudis ex proprietatibus operationum possumus elicere conditoris. Inuisibilia enim dei per ea que facta sunt / intellecta conspiciuntur. ut dicit apostolus. et ideo aliquis mundi huius et potentiarum suorum proprietates huic opusculo sub breui compendio inferere. proponimus / ut per similitudinem proprietatum corporaliu intellectum spiritualem et mysticum facilius in diuinis scripturis intelligere valeam / a proprietatibus itaque mundi inchoandum est

Quidus itaque ut dicit **A**bercarius dicitur tribus modis. nam mundus dicitur diuinus intellectus. mundus. scilicet archetypus / incorporeus / inuisibilis / et eternus. ad cuius exemplar mundus sensibilis est creatus. sicut dicit **Boetius**. Tu cuncta superno ducis ab exemplo / pulchrum pulcherrimus ipse mundum mente gerens similique imagine formans. etc. Secundo modo dicitur mundus omnia eorum que celi ambitu continentur. ut celum in quo sidera lucent. ignis quo omnia calent. aer quo omnia viuunt / aspirant / et vigent. aqua que terre latera circumcingit. terra que omnia interiora sustinet atque nutrit. de quo dicit **Abundus** per ipsum factus est. Tertio dicitur homo minor mundus / quia totius mundi imaginem in se respicit. Est itaque primus mundus eternus in diuina mente eternaliter permanens. Secundus mundus perpetuus est / diuina voluntate esse perpetuus et originem ex nihilo habens. Tertius secundum quid est perpetuus / secundum quid est caducus omnium similitudinem in se gerens. De primo autem mundo et secundo in precedentibus dictum est. Nunc de mundo sensibili dicendum est. **Abundus** ut dicit **Marcianus**. est vniuersitas creaturarum globata in sphaera modum. Nam mundana superficies sphaerica et circularis habet sphaeram et figuram. nec fuit (ut dicit **Marcianus**) alia si-

gura mundo tam sphaerica forma sicut orbicularis / et rotunda. et hoc propter vniuersitatem perfectionis / et propter illam quam habet in esse perpetuo cum suo officio qui sine caret et principio figuratores. **Abundus** autem philosophi totum in duas partes diuiserunt. quae nobilior et simplicior est pars superior et actiua a circulo lune se extendens usque ad planetarum regionem. Altera pars est inferior passiva / quae a lunari globo incipit. et usque ad centrum terre inferius se praedat. Istam praedat mundum inferiorem describit **Marcianus**. **Abundus** inquit est circulus ex quatuor elementis eisdem totum in sphaera modum globatus terra in medio vndique deserta aetheris celi raptibus circumgrans. Ad istius mundi positionem creauit diuina spiritus primordialis materiam / in qua velut in quadam massa crant potentialiter quatuor elementa non distincta sicut modo / sed erant permixta. et illa massa uelut a Platone in timeo est vocata. ex qua diuina sapientia omnia elementa et elementata composuit et produxit. et proprijs quantitatibus in regionibus ordinauit singula et distinguit. Nam quod in illa materia calidum fuit et siccatum in summo cessit in naturam ignis. quod rorem suae leuitatis diuina sapientia superius collocauit. Quod non frigidum et siccatum in summo fuit / cessit in naturam terre quam sua ponderositas et compactio inferius posuit. Quod non calidum fuit et humidum in naturam aeris cessit. Quod non frigidum et humidum in materiam aquae cessit. Et haec duo elementa secundum maiorem vel minorem leuitatem / et rarefacibilitatem et subtilitatem in medio ignis et terre collocauit. Quae istam materiam primam plato in timeo per potuit / sic descripsit. fuit inquit uelut materia prima sine qualitate sine quantitate / sine colore sine specie / sine loco sine tempore in aliquam substantiam et nullam etc. De rebus multum sunt difficultata / tamen sic exponuntur. quia dicitur fuisse sine quantitate / non quia fuerit sine omni quanto / sed quia non fuerit determinate quantitatis quo ad nos. sicut gigas dicitur immensus / quia excedit aliorum hominum quantitatem. Ideo enim sine qualitate dicitur / quia non habuit a qualitate aliquam specialiter nominari. Non enim plus potuit calida quam frigida dici nec conuerso. et sic de alijs. Sine colore dicitur / quia non habuit aliquem colorem innatum ab aliquo elemento. Sine tempore fuit / quia nondum fuerunt tempora et temporum vicissitudines quando haec materia est creata. Sine loco etiam fuit / quia non habuit determinatum locum plus sursum quam deorsum / nec plus in latum quam in longum. In aliquas substantiam est et nullam / quia nulla substantia materialis praecessit illam / sed aliqua est secunda.

Materialis igitur principium mundi inferioris /
aut fuit illa materia inuisa scilicet prima materialis /
mundis que omnium formarum et quantitate fuit su-
ceptibilis / que etiam sub diuersis speciebus et
formis presens. permanet enim hanc materia que
ad substantiam incorpoream / quantum ad primum quo
ad qualitates transmutabiles alteret. quia ista
materia que modo per rarefactionem manet sub
forma ignis. et est sub igne statim per densifica-
tionem induet formam aeris et erit sub specie aeris que
prius sub specie ignea fuit ignis. Et quoque
per primam materiam ex qua mundus naturaliter con-
stat / ingenerabilis et incorruptibilis est. a qua
omnia materialia incipiunt et in quam redeunt
tamquam ad matrem. Mundus itaque ex rebus
multis compositus et diuersus est / et non in
se est vnus. Mundus enim vnus est numero et non
plures mundi. et hoc propter materiam vnitatem.
sicut dicitur in libro de celo et mundo. Occupat enim
totam materiam suam. sicut ibi dicitur in c. de mu-
di eternitate. Mundus ergo de quo hanc loquitur
non est diuersus in se / neque diuisus secundum
substantiam quous in ipsius partibus inuentas
necesse quo ad aliquam quantitate repugnantiam.
summam enim et necessariam hanc mundus in suo
toto convenientiam et quasi quandam musicam har-
moniam. quous in aliquibus eius partibus propter
quantitates repugnantem aliquam partem dissimilitu-
dinem videat. sicut expressit dicitur (supra gen. aug.).
Transibit autem mundus iste quo ad ista passi-
bilem quam modo hanc speciem et figuram / hanc perma-
nit in esse perpetuo quo ad substantiam et mate-
riam sicut idem asserit aug. et dicit glo. ibi. Ce-
lum autem et terra transibunt. Luc. xij. Et quo-
que mundus ratione sue mutationis est siquidem
admirandus. nihilominus tamen propter materiam suam
nobilitatem et forme virtutem actualitatem etc. Et
propter productionis et generationis reus tam facile
potestatem. non tamen ipse mundus / quantum mun-
di optes deus super omnia est laudandus. Nul-
la enim est res tam vilis tam infima in tota mundi ma-
china pro siue pericula / in qua tam in materia quam in
virtute et in forma non reluceat laus diuina. Nam
et in materia et in forma mundi est quedam diuina / sed
cum harmonia est pars summa. Nam illa pars
mundi que secundum materiam purior est et sim-
plicior atque nobilior / vniuersam hanc inclinatio-
nem et appetitum ad nobilioris forme suscep-
tionem. et que spiritualior est / magis est inclinabilis
ad formam spiritualiorem. vnde materia celestis
simplicior est et nobilior exigit formam quam ele-
mentaris et etiam ipsa materia celestis nobilior
est et simplicior in nobiliori corpore. vt in sole quam
in luna vel in mercurio vel in mare. Materia

enim elementaris nobilior est in igne quam in aere
vel in ceteris. vnde grossior est materia in terra
quam in alijs. nam ibi sunt plures partes materie con-
gregate sicut in aristotele. vnde dicitur quod ex vno pugillo
terre sunt decem aque. immo materia vnus
elementi purior est in vna parte quam in alia. sicut
dicitur in .i. de the. partes enim ignis superiores /
sunt nobiliores et simpliciores. et partes terre
centrales sunt grossiores et magis compacte et im-
puriores. cum enim partes mixtorum sunt ab ele-
mentis secundum que partes elementares sunt pu-
riores vel nobiliores / sunt mixta simpliciora
vel puriora / et sicut hanc quod eorum est in elemē-
tis / eorum est et in mixtis. nobilior itaque materia
constituta / nobilior indiget forma. et ideo so-
let disponi in materia sicut quod erigit ipsa for-
ma / quia si de terra dicitur fieri ignis / ideo vt mate-
rialis terre grossiores subleuet et depuret / et spi-
ritualior et simplicior efficiatur. vt sic simplicio-
ri forma. sicut ignea induat. et vt breuiter dicam /
necesse est vt sicut forme proportionem ipsa materia
preparet. Considerat itaque mundi nobilitas sicut
sunt partes digniores et etiam effectus nobiliores
et ideo pars mundi superior reputat dignior. quia
ibi materia est purior et forma est pulchrior et vir-
tus amplior in superioribus inuenit. tanto enim
mundus in vniuerso pulchrior est et decencior /
reddidit quanto deformis pars mundi inferior su-
perioris partis mundi pulchritudine et decencior
in gloria insignit (sicut dicit aug.). Quedam
perfectio caritatis et virtutis in superioribus prece-
dit. quia ad perfectionem inferiorum et decoratio-
nem ipsorum primum se diffundit. quod etiam
videt infima pars mundi in decore et luminositate
amisse / hoc recuperat in fecunditate gratia
et virtute. Non enim minus est admiranda virtuo-
sa fecunditas in productione herbarum et arborum
florum / et fructuum in generatione varia
animalium et reptilium. In varia productione
metallorum / gemmarum / et lapidum. quam sit ad-
miranda celi cunctas cum diuersitate suorum or-
bium et astrozum. Et quamuis mundus totus
laudabilibus rebus differentijs sit diuine vir-
tutis potentia insignitus / nullis tamen defectibus
et contradictionibus miserabilibus quantum
ad eius partem inferiorem vndique est subiectus.
Nam mundus iste quamuis videat esse geni-
torum et numerorum corporum / carcer tamen est spirituum et anima-
rum duntaxat et exilium ac locus miserie et inuicem
rabilium et penarum. Nam mundus est locus reatus et
transgressionis. incolatus et peregrinationis dolorum
et laborum / ymationis / laborum et fatigationis. horum et
confusionis. motus et mutationis fluxus et refluxus
sunt et corruptionis. insolentia et peccatoris violentie

et opprobrii, fraudulencie et deceptionis. In mundo nihil aliud inuenit quam vanitas, malig-
nitas, cupiditas, auaritas, defectibilitas, et ve-
tustas, mundus notos alliat et diligit, ignotos
abijcit et premittit, mundus multo obest, pauca
prodest, amatores suos decipit et fallit, non mul-
ta promittit, sed ad ultimum pauca soluit, premp-
tores suos ad modum umbre insequi et app-
rehendere non desistit, sed suos sequentes fugere sara-
git et prehendit, et ideo illos quos maxime diui-
cis et honoribus habet extollit, in fine maxime de-
paupare et deijcere profuerit, et (ut dicit Beatus
Gregorius, vtar) fugiendus est mundus etiam si nos
prosperis demulcet, qui est tot calamitatum pul-
sat, quid aliud quam ut deserat damiat, et de pro-
petandis mundi in generali dicta iam sufficiant.

Nunc ad describendas proprietates
aliquas de celo et eius partibus ipso
adiuuante manum apponamus.
Nam celum angelorum et hominum
beatorum ac bonorum locis est et habitaculum
ut dicit Beda. Celum autem secundum san-
ctorum traditiones aliud est visibile, aliud in-
uisibile. Celum autem visibile est multiplex si-
cut dicitur glossa super Deuteronomium, x. f. Ibi. n. celum do-
mini dei tui est et celum celi. Septem sunt celi
scilicet aereum, ethereum, olympum, igneum, firmamentum, aqueum, empyreum celum, scilicet an-
gelorum. Celum itaque aereum vocatur medium
aeris inferiorum, quod a grossis vaporibus a-
que et terre non omnino est infectum, unde illa
pars aeris purior et ab inferioribus qualitatibus
impurior, propter sui puritatem et dyaphanita-
tem siue naturam transparentem celi nomine
nuncupatur, sicut dicitur super Iudicum, xij. Volu-
eres celi contemderunt illud etc. Celum ethereum
secundum quosdam vocatur summum aeris in-
ferius, quod immediatus sphaera ignis est pri-
mum, et dicitur ethereum, quia illud medium inter ignem
et aerem summum ab igne est illuminationis et
splendoris receptivum. Etheros. n. grece splen-
dor dicitur lanue, ut dicitur Iudicio. Celum vero igneum
secundum quosdam vocatur centrum sphaera ignis, propter
ipsius ignis puritatem, sublimitatem, et summam
quam habet ceteris elementis actualitatem, et pro-
pter alias quasdam nobiles celestes quas consequuntur
et vicinitate orbis et planetarum proprietates
secundum Gregorium, autem super locum illum Job. In-
tuere celum, et contemplant ethera etc. Noie etheris
intelligitur tota regio a luna usque ad stellas fixas
in qua sunt orbis et circuli septem planetarum.
Quere infra primo de ethere quod super hoc sen-
tiat Hieronymus, Alexan. sic ordinat septem ce-
los, dicens, Primum celum est luminis dantis

uniforme et immotum, scilicet celum empyreum. Se-
cundum dicit donatum esse locum uniforme et
motum, scilicet aqueum, siue crystallinum. Tertium
datum luminis non secundum omnem partem lumi-
nositatis multiforme et motum ut celum stella-
tum. Quartum est receptivum luminis sine ca-
lore, scilicet olympum. Quintum est receptivum lu-
minis cum calore scilicet celum igneum. Sextum
est receptivum luminis coniunctum cum pre-supra-
ori et dicitur celum ethereum. Septimum est recep-
tivum luminis coniunctum cum parte inferiori scilicet
aereum et sic videtur vocare olympum regionem
orbium planetarum, quia illud spacium est con-
tinuum luminosum, firmamentum autem vocatur
celum primum secundum philosophos et vlti-
mum, in cuius coniunctione sita sunt corpora side-
rum et stellarum. Nam philosophi non ponunt nisi so-
lum celum unum, immo ut dicitur Basilus in era-
meron, prius philosophi linguas suas corrod-
derent quam plures celos esse sentirent. Illud au-
tem celum scilicet firmamentum, sic describit aristoteles
in libro de causis elementorum, celum (inquit
est elementum quintum ab elementis inferiori-
bus discretum naturali proprietate ac distin-
ctum. Neque enim graue est quia tunc descende-
re posset, neque leue, quia forsitan tunc ascende-
ret, quia si esset unum ex quatuor, vel esset com-
positum ex quatuor, ingrederetur in ipsum corrup-
tio vniuersalis vel particulariter immo (sicut dicitur
ibidem) Creator posuit eum causam et principi-
um generationis et corruptionis, et ideo necesse
fuit ipsum esse ingenerabile et incorruptibile, ne-
que querende generationis et corruptionis princi-
pio esset abire in infinitum. Est autem celum il-
lud inquietum et mobile naturaliter cuius motus
est reuolubilis supra medium scilicet supra aerem qui
stans immobiliter inter duos polos scilicet meri-
dionalem, et septentrionalem, et illud celum est
finitum quo ad dimensionem et loca extensio-
nem, sed sempiternum est quo ad motum, moue-
tur enim a motore infinite potentie, id est a deo
qui est sublimis et gloriosus in secula (hucusque
aristoteles in libro de causis elementorum) Vocatur
enim polos duos stellas in summis celi extre-
mitatibus in ipsius medio superius et inferius col-
locatas, quarum vna est superius posita in me-
dio celi ad septentrionem, et dicitur polus arcticus.
Alia est ex opposito ad meridiem, et dicitur polus
antarcticus, quasi in polum arcticum posita.

Inter istos duos polos quasi inter duas
sui extremitates celum vbiq; mouetur ab ori-
ente usque ad occidentem, et ab occidente usque
iterum ad orientem. Et hoc semper uniforme
(ter.)

sicut rota mouet circa axem. unde axem vocat
 aristo. quandā lineā intellectuale porrectā a
 polo vsq; ad polū diametraliter et ceterā cir-
 ca cuius mediū totius celi ambitus equali-
 ter circūferat. sicut dicitur ibidē cōmen. De istis celi
 natura dicitur in libro de celo et mundo sicut nouā
 translationē. Celū inquit ē vnū cōpositum ex
 materia quoniam continet naturā ex qua et celū
 nominat. qd ē vltimus incessus totius scz vni-
 uersi. (et sequit in eodē) Nō sunt neq; fuerunt
 neq; erunt celi multi. celū enī ē vnū pfectū cō-
 pletū cui nō ē simile neq; est lo^o extra celū neq;
 corpus neq; vacuitas neq; plenitudo neq;
 tēpus qd ē numerus motus. unde ille ē vitā
 fixa scz extra vltimū. et est sempiterna que nō
 deficit neq; finit. et illa ē vitā eterna. (et tūc idē
 ibidē) Celū neq; fabricatū est neq; generatū
 sed simplex est cui⁹ motus ē equalis i quo nō
 ē diuersitas. et ē mot⁹ ei⁹ singularis et circula-
 ris. cui⁹ motor ē spūs qui mouet illud sua vo-
 luntate et cōtinuat radius celī cū radio ignis
 et cōiunctus ē cū illo ad vilitatē hominū pro-
 pter permanētā vitā. sicut amētū itaq; vocat
 celū q; solidū est et firmū. q; terminū hz in trā-
 gressibile. unde p̄ nimia similitudine sue perma-
 nentia incorporeabilis ē et immutabilis tam in
 substantia q̄ in forma. Est autē forma ei⁹ spe-
 cifica et cōcreta et quasi cōcaua quo ad nos
 sed quasi cōuexa quo ad ea que sunt supra ce-
 lum. cuius motus naturaliter circularis est et
 mouet oblique et arcuante ab oriente in oc-
 cidentē. voluitq; scā et arcūduat motū sim-
 plicē et vniiformi infra vni⁹ dies et noctis spa-
 tū totū qd sub ipso ē vsq; ad ignis regione
 vnde orbes septē planetarū scā rapit et arcū-
 duat. omne autē qd sub ipso ē vt dicit raba⁹
 virtuti eius motiue obedit ordine vniiformi et
 impurbato virtus quoq; eius motiua. sicut
 ipemet dicit sup̄ expositionē gen̄. extendit se
 vsq; in hec inferiora elementa. vnde et ignem
 superiorē credit scā circūrotare. puenit quoq;
 hmoi motiue virtutis actio vsq; ad aerē et et
 an vsq; ad aquas in quibus quo ad fluxū et
 refluxū in pre maxima facit cōturbationē. Vnde
 autē tria elementa scz aer ignis et aqua obedi-
 unt cuiā motū celi sed non vno modo neq;
 vno ordine ipsū imitāt. sed scdm magis et mi-
 nus qd qd superius ē et leuius et pur⁹ obedit
 magis. et qd minus ē tale sequit tardū et obe-
 dit minus. terra huic celesti virtuti et motū nō
 obedit vt ab eo suscipiat locale motionē quā-
 tis ad pducendas ex se species diuersas susci-
 piat impressiones. Dabet igit firmamētū (si-
 cut dicit idē raba.) quo ad motū incessum vni-

forme ordinatū et impurbatū/omniū tantis
 motū volo cōsumū. vñ ne ppter velocitatem
 motus ei⁹ mundi machina dissoluat/retarda-
 tur ordinato motū planetarū. et scemotis eius
 impeditus motū strario moderat/mouetur
 quiescit. q; licet in pibus mutet sitū/et i toto
 neq; sitū mutat neq; variat locum. Turbatū
 igit inferioribus et quasi casualiter fluctuanti-
 bus celū cū suis orbibus ordinis sui tenorem
 saltē in puncto nullaten⁹ derelinquit. vñ mo-
 rus celi ē totius tps primū subiectū et mod⁹
 et regula omniū motū aliorū. Est enī firma-
 mentū mediante motū suo generatiōis et cor-
 ruptionis in mūdo inferiorū picipiū factū
 cuius rō ē vt dicit raba. qm firmamētū sui lu-
 minis virtutē generatiōis effectiua ad terrā
 tanq; ad ppū centz dirigit et destinat/ et ra-
 dios suos in terre superficie aggregat maxime
 coadunat. sicut enī ostendit in scia pfectiua
 Omne enī corpus speriat cōcauū et lumino-
 sū in quolibet puncto sui dirigit vñ lineam
 radiosa in centz illius corpis luminosi scz ad
 superficie illius cētri et quanto quilibet linea ra-
 diofa est viciō: alteri linee exeunt ad superficie
 cētri. tanto ex viciante vni⁹ ad aliā ē fortis-
 or ad imprimendū in centro effectū suum. Et
 quo manifestū est q; cū corp⁹ celi sit speriat/ cō-
 trectū et luminosū et terra ista respectu magni-
 tudinis celi obineat virtutē puncti cū sit cen-
 trū/ in terra necessario sit maria aggregatio ce-
 lestiū radiorū/ ex quoz virtute et cōtactu sit ma-
 rima generatio et pductio rez generabiliū in
 terra que est centz ipsi⁹ firmamētū. et quīs ce-
 lū sit picipiū generatiōis. nō recipit gene-
 rationē in se/ vel corruptionē/ nec diminutio-
 nem/ nec augmentū. Nā celū in sua subā hz sū-
 mā simplicitatem vniiformitatem/ et puritatem
 nullā hīs pñū pponentiū diuisionē nec tra-
 rietatem et iō nullā hz ex se potentā ad corru-
 ptibilitatem. (vñ sicut arguit ans. in li. de ce. et
 mun.) Dis inquit corruptio est ex p̄tans. i
 celo autē nihil inuenit p̄tū quare celū nō cor-
 rumpit. celū etiā quāuis in se et ex se sit vni-
 formē. hz nō necessario plures orbes et circulos i
 figura et in magnitudine longitudinis et lati-
 tudis differentes ppter diuersas mansiones
 quib⁹ indigent mortales. (vt. d. ans. in li. de
 causis elementorū) Nā si scdm vnā dispōnem
 et mensurā reciperet mūd⁹ inferiorū influentiam
 radiorū pure alimentū mortaliū et generatiō
 oīū inferiorū. et iō necessariū fuit motū celi eē
 obliquū. vt ex eleuatione et depressione orbū
 nunc calor nūc frigus i centro generaret. vñ si di-
 recte celū moueret quo ad n̄m emisseret/ sic

oia vel calore vel frigore in nro habitabili co-
 sumerent. vt. d. anf. nec solu attendit i celo pu-
 ritas 7 in corruptibilis ex pre materie/ veru
 etia pulcritudo et claritas ex pre forme. (dicit
 eni anf. in li. de sensu 7 sensa.) Celu ex sui na-
 tura splendidu e sed in pnb^o ei est differeta.
 na in stellis e maior aggregatio lumis q^o i ali-
 is pnb^o ipsi^o celi. vñ ex pre forme bz rotundi-
 tate cu coeuitate. coeuitate cu claritate. dya-
 phoneitate siue transpentiā 7 pspiciuitate vñ
 formitate in toto. sed in pnb^o diuersitate. Ex
 mutuo coorsu orbu et motu p^otrario planeta-
 ru dicunt sapientes generari pcentu 7 harmo-
 niaca suauitate. vñ macro. in li. ciceronis. in i
 pulsu et motu ipsoz orbu effiat sonus ille q
 acuta cu grauib^o icparis equalē sonu effiat 7
 concetu 7c. Preter bec. (d^o in li. de ce. 7 mun.
 in sine.) q^o celu mot^o sui coinnuitate inflamat
 illud sup qd mouetur. vñ et ether ex motu celi
 ignif. motus eni causat calozē. vnde ibidē d^o
 p se et sensibilibiter inuenit q^o ex motu fit caloz 7
 ex quiete frigiditas. 7 iō caloz materias emol-
 lit et dissoluit. frigiditas vero aggregat 7 con-
 stringit. vñ pres elemētares motu celi vñ
 exsistentes ceteris pnb^o mundi inferioris sunt
 calidiores. vt p3 in igne et in aere. In tertio
 aut elemento scz i aqua e motus debilitatis
 7 iō in eo e frigiditas. sed nō i vltio. In quar-
 to aut scz in terra ppter nimia elogationem a
 motu celi fit costrictio in vltio ppter calozis
 absentia et diuim frigiditatis. 7 iō terra per-
 manet quiescens 7 perbēnis vt nō moueat. si-
 cut dicit anf. ibidē. Nobilitas itaq^o celi atten-
 ditur in subē siue simplicitate/puntate/perpe-
 tuitate/in forme claritate/diaphoneitate/siue
 perspicuitate/et in spherica orbicularitate/ 7 i
 mot^o vñiformitate/vlocitate/et in virtuosita-
 te. in finis sublimitate. qz quo ad situ a cētro
 terre marie distat. i dimensua quātitate/qz dī
 eius magnitudo imaginē. imo rōnis mēsurā
 supat in p^oate. qz oia inferiora sibi subdita or-
 dinat 7 mensurat. et qd sup oia mirabilee oia
 inferiora celū ordinat et inuitat. et tñ a nullo
 inferiori se aliq^o imutationē recipit. nec aliqd
 sibi dissimile in natura in virtute aliqua ipi ce-
 lesti co:poze conformat.

Sicut celū e aqueu siue cristallinu qñ
 ex aquis positis sup firmamentū di-
 uinitatis potētia est formatū. aquas
 eni esse sup celos collocatas scripature diuine
 acozitas nobis tradit que ita sunt leuigate 7
 subtilitate q^o in naturā celestē sunt coeuerse. et
 iō pmanēt ibi fixe. Beda tñ ostendit q^o aque
 ille celestes nō vapo:ali tenuitate. sed glaciati

soliditate virtute diuina sup firmamētū sūt sū-
 spense. 7 hoc ad imper^o firmamētū moderatio-
 nē. vel ad coloris generati et eius vlocissimo
 motu repressioē. Dp^o eni fuit bede q^o celū
 ignee sit nature sicut platonici posuerunt. vñ
 dicit bede. celū e subtilis et ignee nature rotū
 dū a centro terre equalib^o spacijs collocatum
 7 iō forte bede videbat q^o iō fuit necesse ibi eē
 aquas vt caloz ille celestis ad tēpantā duce-
 ref. et sic ex celi inflamatione mūdus inferior
 dispēdiū nō pateref. Ex frigiditate eni natu-
 rali illaz aquaz sup firmamentū verticē posi-
 taz. dicunt aliqui stellā saturni eē frigidā p
 pter illā quā bz rōne sui situs cu firmamento
 vicinitate. Iō alio mō sentiunt et opinantur
 moderni que interiora p^oie spectamina p^oie
 dms vt arbitroz sunt scrutari. Dicit eni Alex.
 q^o aque illē q^o sup celos sunt nō sūt ibi posite
 sicut frigide/fluibiles/et hūide. vel etiā sicut
 solide/cogelate 7 ponderose. iste eni pprieta-
 tes sūt enā inter se habētes hietatē sibi mu-
 tuo repugnantes. Sed poti^o p ordinationez
 diuine sapientie aque ille sup firmamētū sūt
 sub nobilissima nature sue cōditione diuine
 collocatē pur nature celesti maxie sunt ppri-
 que. Et bec quidē est nature pprietas pspici-
 itatis 7 trāsparentie que p^oicpaliter 7 substa-
 ntialiter inuenit in natura aque rōne cuius bz
 coeuenientā 7 cu celo empireo et etiā cu firma-
 mento. 7 iō posuit dms aquas infer^o sub rōe
 frigidū et hūidū cu alijs cōditionib^o necessa-
 rijs ad generationē 7 corruptionē. sed easdez
 posuit supius in rōne pspiciui pur fuit neces-
 sariū ad vniuersitatis pseruationē. 7 iō dicit
 celū eē dicitū aqueu 7 cristallinu rōne nobilita-
 tis et pspiciuitatis. Est eni pspiciū ad modū
 cristalli a supiori celo scz empireo luce vel lu-
 minositate plenitudine recipēs 7 receptū ad
 infer^o celū effluens 7 effundēs. et iō d^o celuz
 qz a nobis inuisibile est 7 occultū. Cristallinu
 vero d^o qz nō dux in sūmo sicut cristallus /sz
 qz vñiformiter e luminosū 7 pspiciū. Aqueu
 aut d^o qz ad modū aque ex sua subtilitate et
 mobilitate mouef. et illud vlteri^o mouet qd si-
 bi maius e. ppinquū. et iō illud celū qd mo-
 uet inferiora inferiorz mobiliū p^oicpue est con-
 seruatiū. (vt dicit alexander.

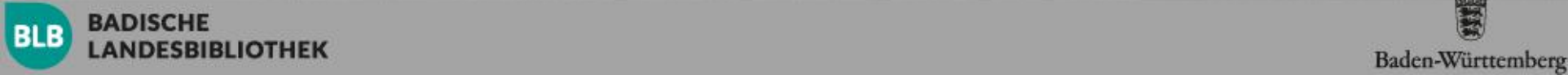
Celum empireū e primū celū et sūmū
 talis locus est angeloz regio et habi-
 taculū boiuz beatoz. 7 d^o empireum
 a pir qd e ignis. q. totū igneū sic dicitū s ab ar-
 dore. sed poti^o a lumine et etiā a splendore vt
 d. Jsi. Istud eni celū sūmū e lucidū influens
 luce et splendore sup celū cristallinu sibi pro-

primū & primū. Et autē de sua natura vni
 forme sine stellis & spherice forme vt d. damaf.
 Ideo autē ē sperca/ur rez spūalium & corpo
 raliū sit p̄tentiū. Et enī naturaliter quicquid
 ē immobile scz & imotū. vñ illud celū nō est ne
 cessariū p̄pter diuinationē generatiōis inferi
 orū. s̄ pon? (vt dicit alex.) ad cōplectiōē vni
 uersi. In genere corporū sc̄m determinata
 extrema ad mediū extremū aut opacū/in infi
 mo ē terra & luminosū/in sūmo ē celū empire
 um & vtrūq; corp? extremū scz sup̄remū & infi
 mū ē de se immobile & quietū. Isti? celi. p̄p̄rieta
 tes describit raba. vtens verbis basilij in era
 meron dicens sic. Celū empireū ē corp? purū
 natura simplicissimū/de corpulentia habens
 minimū. qz subtilissimū/primū mundi firma
 mentū/quantitate maximū qualitate lucidum
 figuratiōe spericū/locali situ sup̄remū. qz a
 centro remotū. amplitudine spūum & corpore
 visibiliū & inuisibiliū cōtentiū dei sūmū ha
 bitaculū. licet enī deus sit vbicq; tamē speciali
 ter dī esse i celo quia ibi relucet potissime sue
 virtutis operatio. et iō celū dī specialiter sedes
 dei. qz in corpore mundi sp̄s celi pulchrior ē
 vt dicit damaf. & in celo diuina virtus mani
 festius operat.

Ether grece splendor dicitur latine. et
 vocat ether sc̄m Iliid. sup̄ior regio
 sup̄mi interstitij aeris et ignis vbi ē
 p̄petu? splendor lucis siue lucis. Anara. autē dī
 sit nomē etheris et nomē ignis. & hoc putant
 vt d. an. p̄pter ipsi? inflāmationē que causa
 tur ex velocitate sui mot? vñ sc̄z ipsū anara.
 oē inflāmans & inflāmabile vocat hoc noie.
 Aristian? autē dicit qz ether ē loc? ab inferiori
 mundo sepans inuisibilis respectu inferiorū
 que patiunt multiplicē variationē. in ethere
 vero vbi ē dies p̄petuus nox diurno lumini
 nō succedit. nec mix? qz tam ad altū locum ym
 bia terre qua noctis cā ē/in ethere nō accedit
 Sc̄m an. vero in li. meth. ether nihil aliud
 ē qz vñ elementū. nec ē ex elementis quatuor
 quicquid enī supra lunare globū ē/nature se
 p̄ate est a natura inferiorū elementorū. vñ ether
 neq; est graue neq; leue neq; rap? neq; densus
 neq; p̄ alteri? corpis penetrationē diuisibile.
 Naturā enī etherēā nulla ingredit corruptio
 vel alteratio vniuersalis vel p̄cularitē. qd ei ac
 cideret/si ex elementis eēt cōposita aut origi
 nem cōtraisset. Anara. tū dicit qz ether ē aer i
 flāmatus. & dicit qz qñq; descendit inferi? et in
 terra occultat. vnde p̄pter sui subtilitatē nunc
 factum nunc deo: sū regnat. vñ terre mot? gra
 uis ex virtute etherēa que est in terre viscib?

ocultata. Sed dicitur. qz iste sermo ē error
 qz subtile nō descendit deo: sū. & si descendit
 hanc opationē nō faceret. Sc̄m macro) autē
 splendor etheris sub spera celi p̄ ambitū toti
 us mundi rutilat et refulget. Cōtinet autē orbēs
 septē planetarū/ que mouent circa motū firma
 menti. Inferior itaq; pars etheris velocitate
 sui motus inflāmar sup̄iorē partē materie ele
 mentaris. et illa inflāmatione gignit spera ig
 nis. sicut dī in li. de ce. et mun. in fine ex mate
 ria enī sic ignita. nō ignis nec inflāmatur ipse
 ether. qz ab inferiorib? nō recipit aliqūē imu
 tationē/quamuis inferiora ab ipso ad temp?
 immutentur.

Spera celi (vt dicit Ili. ē sp̄s quedā
 in rotundū formata ab eodē in idem
 circa suū centū equis spacijs circula
 nter reuoluta. hanc sperā neq; finē neq; prin
 cipiū habere philopbi asserunt. et hōc iō qz p̄
 p̄ter sui circulationē vbi incipiat & vbi finiat
 nō facile apprehendit. nec fuit aliqua figura
 a celo cōuenientior qz sperica. tū p̄pter sui ip
 sius simplicitatē. tū p̄pter capacitatē. tū etiā
 p̄pter vniiformitatē. vt d. Ili. Spera itaq;
 sc̄m alfraganū est orbicularis sup̄ficies cele
 stis corpis in quo stelle fixe cōtinent. & hec spe
 ra duobus polis circūuoluitur. quorū vnus ē
 septentrionalis qui nunq; nobis occidit et dī
 polus arctic? id ē borealis. al? pol? ē antarctic?
 seu austral? qñ nūq; a nobis vñ vt p̄p̄timitā a
 nobis cōgatiōz vel forte p̄p̄tē it̄positionē ē
 Inter istos duos polos quasi inter duas mū
 di extremitates spera celi voluit & mouet & cū
 ipsi? motu stelle in eo site ab oriente in occidē
 tem et iterum ab occidente in orientē motū dī
 urno & nocturno. xxiij. horarū spacio circūse
 runt. tanta enī celeritate spera celi circumfert.
 qz nisi a duersū eius p̄cipitē cursū planete oc
 currerent et eius impetū moderaret/mūdi ma
 china solueret. et iō sc̄m alfraganū septēz or
 bes planetarū sunt sub spera se mutuo inter
 secantes per quos planete motū cōsono mee
 dentes rapti firmamētū obuiant et eius velo
 citatē rep̄munt et retardant. voluitur autē
 rota sperē moles oblique circa mediū. s. circa
 arē. Est autē axis quedā linea intellectualis qz
 recte p̄ mediā pilā sperē tendens inter duos
 polos se extendit circa quā celi ambitus qua
 si rota circa axem circulanter se reuoluit. Car
 dines autē celi sunt extreme ptes axis que infi
 gunt ipsiis polis. et sunt cardines dicit. qz si
 cut cardo ostij in polo. cōcauitatibus reuol
 uuntur. et sunt isti cardines cōuerti/recurri. scz
 arctic? et antarctic? vt d. Ili. Spera vero celestis mediā

ma dicitur emisperium scilicet pars que a nobis totaliter videtur. sed propter defectum nostri visus terre con-
fingi putatur. unde etiam arcus? ibi finit horizon id
est visus terminatio nuncupatur. vrb. *31.* Re-
collige igitur ex predictis quod spera celi est lumino-
sa sub a lumine visus ad centrum suum. i. usque ad terram
diffusiva autem circulerentia est a centro terre re-
monstrata. et ideo que in celo sunt maxima nobis pro-
pter summam distantiam videntur esse minima. omnium
inferiorum est contentiva omnium inferiorum est ordina-
tiva/informativa generationis/et vegetatio
effectiva. sibi proprio raptiva et attractiva. (*32.*
Nā sicut dicitur anfr. in li. de proprietatibus elemē-
torum) ex ordinato spere motu et proprio plane-
tarum occursum signis in orbe stridor. i. harmonia
vbi macro. in pulsu et motu ipsorum orbium efficiat
sonus ille et acuta cum gravibus reparis efficit
concentus varios et diversos. sed propter nostri auditus
defectum et illi soni excessum harmonia illa a nobis
non auditur sicut moueri solē videre non possumus
quoniam quibus cunctissime moueatur. nam radio-
rum claritate oculos visus nostri superatur.

Circuli celi sunt plures quorum duo sunt
visibiles. scilicet galaxia et zodiacus. alij
sunt invisibiles. scilicet arcus equino-
ctialis diuidens duo emisperia tangens zodiacum
cum in arietem et in libram. Alius est arcus solis
situalis estivalis eo quod sole in eo exiit fit solis
sitium estuale. Iste arcus tangit zodiacum in
cancer et est quasi coniunctio nō habitabilis et
torride. alius est palellus siue arcus septem-
trionalis/siue arcticus est quasi diuisio nō habita-
bilis et frigide habitabilis. Arcus vero qui est
ex parte torride zone qui est quasi diuisio torride
et alterius habitabilis zodiacum tangit in capri-
cornio. et dicitur iste arcus solstitialis biemalis
eo quod sole exiit in eo fit solstitium biemale. Alius
est palellus siue arcus antarcticus siue au-
stralis versus austrum. et opponitur arctico palello
dicunt autem hi quinque circuli palelli quasi cir-
culi equidistantes. a pars quod est iuxta et lele quod est
distans. equaliter enim distat ab invicem palelli
Sunt propter hec duo circuli qui dicuntur coluri. co-
lurus septemtrionalis qui incipit a polo septem-
trionali per cancer et capricornium circulariter pro-
cedens iterum redit ad sui principium. Alius est co-
lurus australis per libram in arietem similiter redit
ad suum punctum. et dicitur coluri quasi colli thau-
ri a cauda bouis siluestris que erigens caudam
circulū facit imperfectum. Et est arcus meridianus
designans illam partem zodiaci in qua sol vbi equaliter
distat inter orientem et occidentem. et hi duo vlti-
mi circuli non sunt in spera. quia secundum diversos
situm et aspectus variantur. (vbi dicitur *33.* *34.*)

Galaxias est circulus celestis ceteris cir-
culis celi est pulchrior et candidior inci-
dens per medium celi in apices ab oriente
usque ad septentrionale per cancer et capricornium
precedens iterum ad punctum suum. Dicitur autem lacte
arcus. quia inter omnes circulos celestes notabi-
liore habet claritatem. vbi et de nocte nauigantes et
itinerantes dirigunt et deducunt. quanto autem aura
nocturna est serenior et frigidior tanto scellus
galaxie est manifestior. secundum opinionem autem vulgarem
galaxias dicitur vestigium solis quod post se reliquit
sol quando currit in illo circulo. Sed anfr. hoc
dicitur esse falsum. quia si esset galaxias est impressione
transitus solis/oporteret quod bec impressione
signis in quibus currit sol cum alijs stellis mo-
bilibus et hoc videtur esse falsum. quia transcurrit ter-
minos zodiaci vbi sol nullatenus appropinquat
sicut dicitur in li. meteor. *30.* anax. et democrit. dicitur
runt galaxiam esse ex reflexione luminis ad aerem si-
cut in speculo. sed hoc est falsum vrb. d. anfr. ibidem.
quod si hoc esset pmutaretur sicut est pmutatio luminis
hoc autem est falsum. quia videmus galaxiam semper in eo-
dem loco. nec recedit ab eodem. sicut dicitur anfr. sicut
ignis propinquus orbi est inflammatus et licidus sic
in locis vbi videtur galaxias sunt stelle multe pro-
ue et lumine. et in illis relucet fulgor ille. non
apparet locus ille magis radiosus nec recedit
ab vno loco orbis. vbi dicitur anfr. i. li. i. meteor. *35.*

Zodiacus est arcus obliquus in. *36.* pro-
distans equales. que. *37.* signa a-
pobolophis sunt vocata. nobis autem
signantur in qua parte celi sol et planete inuoluuntur.
Sunt igitur. *38.* signa. *39.* scilicet spatia equaliter
distincta et stellis notabilibus ab astrologis
notata. vnum quod est aut signum in. *40.* diuidit gra-
dus. et gradus in. *41.* diuidit minuta et minutum
in. *42.* scilicet. ita quod. *43.* scilicet faciunt minutum vnum
in. *44.* minuta gradum vnum et. *45.* gradus signum vnum
sunt aut signa ista proprijs nominibus appellata.
sicut aries thaurus et sic de alijs et vocantur aia-
lia. non quia aialia sunt in celo collocata / sed quia
in suis effectibus aialia talium proprietates alijs
quas representant vrb. post dicitur. Inter autem ista. *46.*
quatuor sunt ordinabilia secundum *47.* scilicet cancer in su-
mo. capricornium in imo. aries et libra in medio.
prima duo dicitur signa solsticialia. quia in cancro exiit
sol vltimus ad nos non accedit. in capricornio re-
monstratur non recedit. in primo facit longissimos dies
et breues noctes. in secundo e contrario. In alijs
vero duobus fit equinoctium in arietem fit vernalis
le. in libram vero fit equinoctium autumnale. et tunc
vtriusque tempore dies noctesque sunt equales. In istis
enim signis tria sunt ignea scilicet aries / leo / sagitta
can. tria vero sunt terrea. scilicet thaurus / virgo /

capricornus. et tria sunt aerea scz gemini / li-
bra / aquarij. et tria aquatica scz scorpio / cancer
piscis. et inter ista que sunt ignea et aerea. sunt
calida et masculina et diuina. que vero sunt a-
quatica et terrea / sunt frigida et feminea et no-
cturna. Inter ista aut quatuor sunt mobilia.
scz quatuor cardinalia scz aries / cancer / libra /
capricornus. qz in eis mutat tps. et quatuor sunt
fixa in quibz figit ipsu tps scz taurus / leo /
scorpius / aquarij. et quatuor sunt coia in quibz
ipsa comiscens scz gemini / virgo / sagittarius
piscis. et dicuntur ista signa domus / qz domi-
cilia sunt et habitacula planetarum. Et ex his
domibz quedam dicunt domus triplicitatis que
da exaltationis. Nam illa signa que pordant
in vna natura / faciunt triplicitate et eode noie
nuncupant. et sic in quatuor pnbz celi ordi-
nant. na in oriente sunt ignea aries / leo / sagit-
tarius / terrea sunt taurus / virgo / capricornus.
in austro aerea sunt libra / gemini / et aquarij.
in occidente a quibus sunt cancer / piscis / scorpio i
septentrione. Et inter istas triplicitates domus
fortiores sunt in suis effectibz orientales occi-
dentibus et septentrionales australibus. qz eis no-
biliores planete dñant. Na triplicitas orient-
alis que e pria bz sol de die et luna de no-
cte. et saturnus pncipat cu eis die ac nocte. tri-
plicitas ergo occidentalis bz saturnus / mer-
curius / et ioues. Triplicitas septentrionalis bz ve-
neris / luna / et mars. Australis vero bz saturnus
n / mercurius / et ioues. Dicunt itaq signa do-
mus exaltationu. qz planete put magis vel
minus exaltant in signoz gradibus pfectius
et virtuosius opant. Na sol bz virtute sua et ex-
altatione in. xvij. gradibz arietis et casum in
eode gradu libere. venbz gloria sua in pisci-
bus. xvij. gradibz et casu siue tristitia suam i
psimili casu signi oppositi. s. virginis mercuri-
us exigit in virgine. xv. gradibz et cadit i pi-
scibus gradibz totide. luna exigit i tauro tri-
bus gradibus et totide cadit in scorpione. sa-
turnus erigit i tauro. xxi. gradu et cadit totide
in ariete. mars erigit in capricorno gradu
xvii. et totide in cancro cadit. Jupiter erigitur
et caput draconis in gemini gradibz tribus et
cadit in sagittario totide erigit i sagittario tri-
bus gradibus et cadit in gemini. Preterista
vnu quodq signu diuidit in tres pres que sa-
cies nuncupant. quaz initiu est a primo gra-
du arietis. et durat vsq ad. r. scda durat vsq
ad. xx. tertia vsq ad. xxx. prima facies dñat mar-
ti. scda soli. tertia veneri. Prima facies tauri
et mercurij. scda lune. tertia saturni. Prima
geminoz et iouis. scda mercurij. tertia solis.

Prima canci e venenis. scda mercurij. tertia
lune. Prima facies leonis e saturni. secunda
iouis tertia martis. Prima virginis e solis.
secunda venenis. tertia mercurij. Prima libere e
lune. scda saturni. tertia iouis. Prima scorp-
ionis e martis. secunda solis. tertia venenis. pri-
ma sagittarij e mercurij. secunda lune. tertia sa-
turni. prima capricorni est iouis. secunda mar-
tis. tertia solis. Prima aquarij est venenis. se-
cunda mercurij. tertia lune. Prima piscium e
saturni. secunda iouis. tertia martis. Planeta
igit exis in domo propria habet qsqz fortitu-
dines in gradu exaltationis. bz quatuor i do-
mo triplicis. bz tres in facie vna aut duas. et
qui magis habundat inter planetas numero
magis preualet in fortitudine. et quilibet pla-
neta fortior e in domo ppria q in aliena. et ex
fortitudine signi in quo est fortificat. et ex de-
bilitate debilitatur. sicut fortis vir fortior est
in equo forti q in debili. et io astrologi in iu-
dicijs suis vt dicit misa. considerant domos
ascendentes. i. ascensu signoz et planetarum
dignitates vt scdm eoz principatus et domi-
niu in domibus angularibus vel ascendentibus
angulis vel ab angulis cadentibus coniciat
et iudicent de futuris. Dicuntur itaq quedam
signa domus angulares. sicut signa cardinalia
de quibz supra. s. cancer / libra / capricornus et ari-
es. quedam dicunt domus succedentes angulis. s.
taurus que succedit arietis / et leo q cetero / et scor-
pij que libere / et aquarij qui capricorno. que-
dam vero dicunt domus cadentes ab angulis scz
gemini / virgo / sagittarij / piscis. vt pz in figu-
ra misa. s. fm istoz signoz ortus et occasus op-
positioe diuidentes aspectus diuersa et ista arca-
dunt in mundo. Na sicut. d. id e auator: ista que
sunt vi nature et generant sub forti signo mascu-
lio ascendere et forti planeta bono cu bono as-
pectu i ipso ascendere exire fortis et bde sunt di-
spois i suo genere et estario domus itaqz angu-
li pria domus e orientalis. s. signu arietis. domus
vero celi siue septentrionalis e cancer. angul? vero
occidentalis e libra. et angul? terre e capricornus
hec signa qdrangularia maxie sunt virtutis et o-
rientalis. pl? q occidentale et septentrionalis. pl? q
australe. vñ angul? terre e tribus alijs min? fortis
sicut id e. d. auator. domus succedentes sunt medi-
ocris effectus et virtutis. s. signu ab ariete fm. i.
taurus et signu. iij. vi. vij. x. et xij. et in bec signa
siue domos. vij. signu peioris e opatois et si-
gnificatiois. et io vocat ab astrologis domus
mortis reliq at signa dñat domus cadentes. s. iij.
v. vij. ix. xi. sunt et debilitatis effectus et peioris sig-
nificatiois et magis. vi. et vij. et b? to e vt. d. que

tot qz i. vi. domo vel signo bñat mars. et iovo
 cas dom? inimitatis et debilitatis oim rex et i
 illo signo e gaudiu martis et i vii. e sicut gau
 diu et ió vocat dom? imitane. mthae laboris
 signa et siue dom? dñr mutuo se aspiciere. et
 sūt tres aspectus principales. s. seruis. rem? et
 qñr. aspect? seruis dñr qñ aliqs planeta i ali
 quo signo ascēdere aspiciat ternū añ se et frūp?
 se et B e a. iij. i. n. vbi gra. si aliqs planeta fue
 rit i iuno arietis aspiciat illū q e i capite geioz
 añ se et eū q e i iuno aqñij p? se q e signū. n.
 et h vocat seruis. eo q teneat qñtē pte celi. i. gra
 d? xl. et tal aspect? e laudabil bon? et fortuna
 tus. e eni signū dom? dilectōis medie fm a/
 strologos vt. d. aucto: supradict? tern? aspe
 ct? fit a. v. signo et. iij. vbi gra. planeta q fuerit
 i iunio arietis aspiciat eū q e i sagittario p? se.
 q e signū. iij. et dñ tern? qz pñnet ternā pte ce
 li. i. c. et. xx. grad? et bic aspect? e opim? qz e in
 signo pfecte arietis vt. d. auct. qñtus e a qñto si
 gno et. x. vbi gra. planeta q fuerit i iunio arietis
 aspiciat illū q e i capite cācti ante ser eū q e i ca
 pite capcomi p? se qd e signū. x. et bic aspect?
 dñ qñr. qz qñtā celi pte pñnet. i. xxx. gradus et
 bic aspect? e mal? qz i illo signo ire sunt et iui
 die inimitate et ut. d. aucto: pñct? pñctio ño et
 oppositio ño sūt aspect? qñ qñ m dicū aspect?
 et? abusive. qñ ño signū pñm respiciat. vij. vt a
 ries libzā dñ aspect? opposit? et e pessim? qz
 signū e pñctē inimitate et pessima pñdit. marie
 si aspect? fuerit martis et saturni sicut solis. qñ
 ño plāeta pñcti cū planata i eodē signo ascē
 dente vt i sibi cōiuncto signo añ vt retro nie dñ
 pñctio et bec pñctē e dōa si planete fuerit bōi
 et e cōiuncto mala si planete fuerit mal? sicut. d.
 aucto: et bec oia patent in figura quā ponit
 aucto.

Auras aut singulor? signor? p ordi
 ne recolligam? ex signo aneus exoz
 diu sumētes. anes igit e orientale signū sic dñ
 etū. qz sicut anes i iacēdo sup lat? vnū equalr
 mutat vices. sic sol exā i illa pte zodiaci q dñ
 anes facit eqnocñū et equales facit dies arti
 ficiales atqz noctes. et sicut. d. mifa. anes e si
 gnū igneū masculinū diurnū instabile domus
 ei? sol de die ñ nocte ño iupit. et saturn? pñcipat
 cū eis. de pñā triplicatate pñā e prima facies
 ei? mars. fa sol. terna veneris. i corpe boīs
 dñat caput? faciei et multos facit in corpe ca
 pillos. corp? curuū. facie obliq. oculos gra
 ues. aures breues. collū longū. dom? e vite et
 nitatis boīs qz sicut hoc signū ab inferou pte
 terre ad supiora ascēdit et a tenebris ad lucem
 vadit. sic nar? de tenebris egredit et vi. illi? si

gni abdita. pdeūt ad lucē et secreta sapiētib? i
 noscūt. sicut narat albu. i li. d. monb? astroz.
 i tertio inqt vt i quarto gra. arietis occubente
 oriz signū libze et mouet aerē i. v. gra. oriz stela
 la q dñ almarch et alpbeta fereāt aerē. in. xv.
 gra. occidit plades et c. qñ ar sol vt lūa vt ali
 qs planetaz intrauit. i. vt. ij. vt. iij. gra. arietis
 erit nubilū et vēr? a meridie frig? et tēpestas.
 in gradu ar. xxx. l. xxx. erit magn? calor. thau
 nus fm mifa. e signū frenū frigidū / frū / noct
 nū. dom? veneris exaltano lune i quarto gra.
 ei? dom? ei? de die e ven? / i nocte lūa. et mars
 pñcipat cū eis. de pñā triplicatate e scōa. pma
 facies ei? e mercnij. fa lūc. tertia sicut. ex cor?
 p ea pte boīs dñat collo et guttur. datqz facie
 āplā et curuā. nasū dat graue et longū / āplas
 nares / oculos graues / capillos eleuatos et ni
 gros / collū grolū / verecūdu effiat boiem / bo
 neste incedentē. et tñ vanū dom? e substantie
 et possessiōis / acceptiōis / et dātiōis. Et ió dñ
 thaur? qz thaur? sultrando tenā fecūdat et lo
 cupletat. tñ enā qñ sol est in thaurō terra e a/
 rabilis et pgrua agricultare. (fm albu.) i pñ
 mo gradu thaurō oriz sidus palact. in. vi. oriz
 zon occidit et mutat aer in. vij. orizunt plades
 et turbāt aerē i. xvi. yades ouunt et turbāt aerē
 Signū geminoz fm mifa. e signū aereū / ma
 sculinū. medioare / diurnū. dom? mercnij / ex
 altano caude draconis in tertio gradu ei? do
 mus ei? in die e satum? in nocte mercnij. iu
 piter pñcipat cū eis. de pñā triplicatate e ter
 tia. prima facies ei? e iouis. scōa martis. ter
 tia solis. i corpe boīs dñat bumeris brachijs
 et manibus. medioare effiat staturā et boiem
 pulchrū et cōuenientē. cui cōiunct? mercnij si
 fuerit / fortunatū disponit boiem et habilē fa
 ct ad literaturā et scripturā. et om? e cognatio
 nis et pñinqñans / pñij / religiōis et fidelita
 tis. epulaz / somnior? scdm albu. pmo gradu
 geminoz occubēte oriz yades et mutat aerē.
 et p? archides et euides. a qñ. xvij. gradu del
 pbm. xvi. et. Ilii gemini vt. d. Ilii. scdm poe
 taz fabulas fuerit castor / pollux / frēs geminū
 vterin viri forasim. quoz gra tūc dñ eē sol in
 geminis. qz sole i illa pte exire ñt? ei? ad fecū
 dādū inferiora geminat. tñ enā bella int co
 gnatos aliquoties geminat. aliā etiā assignat
 ygur? iōem. i. dū castor pñt infens. tñ pollux
 pñt superis et eōuerso. qz iō scdm marcanum
 illum fingit. qz in estate cū noctes sunt breuis
 sime qñ vna po illi? cōstellatiōis occidit / alia
 pars interior oritur et ascendit. et pro tanto
 dicitur vn? fratrum celos alius inferos posse
 Ilii. Cancer est signū aqucum / semucum.

De celo et mundo

instabile / nocturnū. domus lune. exaltatio so-
uis in. xv. gradu eius. domus eius in die ve-
nus / in nocte mars / et luna pncipat cū eis. de
triplicitate pma est q̄ta. pma facies eius est
veneris / secūda martis / tertia lune. in corpe
bois bz dñum sup pccus / costas / et pulmo-
ne. et facit in corpore grossiciē. nā a medio ei?
facit boiem grossum / in corpore sitū atq̄ iudē. su-
perius vero subtilem. dentes carnos et rotos
et vocatur domus p̄ris et casarū et vinearū et
oīum que cresunt sup terrā. castroz / villaz / ci-
uitatū / thesauror / sepulture / et hereditariū. B
diat albu. Quinto gradu cancri occumbentē
ōitur capricornus et mutatur aer. In. x. gra-
du dicitur orizon et mutatur aer in caliditate.
In. xij. gradu oritur feruens calicula. et canis
plenus apparet et fit magna p̄turbatio aeris
Diat aut cancer. vt dicit Jsi. Nā cancer ē aial
retrogradū sic sol pagrans illaz p̄m zodiaci
q̄ vocat cancer / facit retrogradationē. In octa-
uo gradu cancri tunc enā sol extollit s̄sus in
in oīe spere. versus nostrū habitabile situm in
terra q̄ nō potest plus extolli. et tunc retrogra-
ditur descendēdo p̄ signa vsq̄ ad capricornū
Signū leonis fm misaelm est signū igneum
masculinū. fixū. diuinū. domus solis et illius
exaltatio. domus eius sol in die iupiter deho-
cre. et saturnus p̄cipat cū eis. et de secūda tri-
plicitate est p̄ma. pma facies est saturni. se-
cūda iouis / tertia martis. In boie coopat slo
macho lacertis et lateri. cordi et dorso. Lfi
et boiem supius grossum / inferius subtilem /
magni animi et ferocis. cura b̄stem subtilia
domus aut vocat filioz et neruoz vestimēto
rū liberor et honoz. De B diat albu. in q̄to
gradu leonis. aquanus et plion orit et fit aer
mutatio. in. xxx. gradu oritur cancer et occidit
capricornus. Diat autē illud signū leo. qz leo
fortissimū aial est et maxime caliditatē p̄cipue
ex parte pectoris et p̄ris anterioris. sic sol in
trans illam p̄m signi actius radiōs imp̄mit
q̄ in fine q̄ ab illō signo ex̄it. vt dicit Jsidus.
Virgo est signū terreū / frigidū mediocre no-
cturnū. domus mercarij p̄ma. et est exaltatō
mercarij in. xv. gradu. dom? eius die est ven?.
in nocte luna / et mars pncipat cū eis. de sc̄da
triplicitate est secūda. p̄ma facies eius est sol.
secūda veneris. tertia mercarij. ex parte bois
habet in p̄ate ventrē et intestina. p̄sonā pul-
chram facit. pulchros oculos. faciesq̄ decoraz
et mingat voluntatē. domus est infirmitatis.
seruoz ancillaz et beliaz. iusticiam signat. et
mutationē de loco ad locū. et B signū dī virgo
qz n̄go stertis est et sine fructu. sic sol intrans

illam p̄c zodiaci q̄ vocat n̄go suo calore hūo-
rem s̄sumit et sic terā a fructu sterilem facit. Li-
bra fm misael est signū aqueū masculinū. instā-
bile / diuinū. dom? veneris p̄ma exaltatio sa-
turni in. xii. gradu ei? dom? ei? ven? de die / sa-
turnus de nocte mercarij? et iupit p̄cipant cū
eis de sc̄da triplicitate est tertia p̄ma facies ei?
est lune. secūda saturni. tertia iouis. De corpe
bois regit inferiora ventris intestina et vmbli-
cū. domus est vxoris et nuptiaz et p̄tentionis
furi et rapine. de hoc albu. in quinto gradu li-
bre leo oritur et alterat et calefacit aerem. xij.
gradu corona oritur et fit maria turbatio aeris
xij. oritur bedi vesp̄tini. et fit maior turbatio
aeris et post oritur virgo. Diat aut B signum
libra ab iustro ponderandi. qz sol ex̄is in illa
p̄te celi q̄ dī libra dies cū noctibus siles efficit
et eq̄les. vt dicit Jsi. Scorpius est sc̄dm misa-
el signū aqueū frigidū / fixum / et nocturnū. do-
mus p̄ma martis nullius exaltatio. domus
eius in die venus / in nocte mars / et luna pnci-
pat cū eis. de triplicitate secūda est q̄ta. pma
facies eius est inanis. sc̄da solis. tertia veneris
et p̄te bois mēbus deservit ḡnatiuis renibus
et vesice. facē dat rubicundā et puā / capillos
multos / oculos puos crura longa. pedes ma-
gnos et leuē facit boiem et instabilem. irascen-
tem et mendacē. domus dī mortis et timoris
debiti et laboris. dāni et p̄tentionis / belli / cali-
ditatis ingenij. Dī autē signū illud scorpius qz
scorpio est aial valde pungitiuū cū cauda. s̄xi-
ter sol ex̄is in illa p̄te zodiaci q̄ dī scorpius cā
est lesionis et p̄tentionis corpis hūani. qz tūc
dedinās minus calefacit aera. vs̄ aer distipa-
tus in frigiditate cito ledit et pungit corp? vt
d. Jsi. Sagittarij sc̄dm misael est signū igneū
masculinū / mediocre / diuinū. exaltatio caude
in tercio gradu eius. domus eius est in die sol
in nocte iupiter / saturnus p̄cipat cum eis. de
tercia triplicitate est p̄ma. p̄ma facies eius
est mercarij. secūda lune. tertia saturni. ex p̄te
bois disponit femora. lōgas facit coras et cru-
ra. facie oblongā et mentū subtile. boiem facit
pulchriorē retro q̄ aī. capillos dat subtiles /
ventrē magnū. et in motu facit boiem delectari
vs̄ dī domus itinens / fidei sapie et magisterij
et hōnoris. ex magistratu sapie astroz et diui-
nationis et loimioz. de hoc diat albu. sc̄do
gradu sagittarij cū oriūtur plia des statim occi-
dunt et oritur caput scorpij et fit valida turba-
tio aeris. viij. gradu pades occidunt et mutat
aer. Diat aut sagittarij illud signū / qz sicut
sagittarij emittit sagittas / sic sol ex̄is in illa
p̄te zodiaci ad nos emittit grādines / pluuias
ik 4

atq; nines. Capricornus fm misael signū est terrenū / frigidū / instabile / nocturnū / saturni p / mū domiciliū. ex altatio martis est in. xvij. g du eius. domus eius est de die venus. in nocte luna. et mars pncipat cū eis. de tercia triplicitate est secūda. pma facies est iouis. scda martis. tercia solis. in corpe bois respicit genua. subtilia dat cura. corpus sicca / facie bifida et hirsuta. domus vocat dñij et bononis. regis et regni glie et impij et substantie furti subla re. De hoc albu. in qro gradu capricorni onunt cancri. in. xxx. gradu. occidit caput cancri et orit caput capricorni. Dñ capricornus qz capra est aial cornibus petens supiora / sic sol exis in illa pte zodiaci facit solsticiū biemale et tūc incipit ascendere p signa versus arietē et versus cancrū. Aquarius fm misael signū est masculinū fixū / diuinū / domiciliū saturni s nullius est ex aliano. domus eius est in die saturnus. in nocte mercurius. et iupiter pncipat cum eis. de tercia triplicitate est tercia. prima facies eius est veneris. secunda mercurij. tercia lune. dñari dñi tybys bois vsq; ad cauillā pedis. facit em boiem glorianē et multa deuastantem pulchra facie facit et coloratā et tibiam facit alicuius altera longiorē. domus vocat amicitie mercati et fortune. redditus mbun substantie regis militis aut peditis. de h albu. in qro gradu signi aquarij orit leo in. xi. gradu. stella regia et lampades occidunt et mutat aerē et p capricornus et oritur caput aquarij. Dñ signū illud aquarius fm fabulas pncipat deoq; manibus eoq; aquā in fundens. vñ tener vinam. et iō tunc sol dicit esse in aquano / eo q tūc tempis aer p dēnsat in aq̄s multas et emittit eas / fiunt pluuie plus q̄ in alio tpe. vt d. Jfi. Signum piscium fm misael est signū aqueū frigidum medioctre nocturnū. domiciliū iouis. secunda exaltatio veneris in. xvij. gradu eius. domus eius in die est venus in nocte mars. et luna pncipat cū eis. de tercia triplicitate est q̄ta. prima facies eius est saturni. secūda iouis. tercia martis. de corpe bois regit pedes. am plum dat pectus puū caput. florentē barbā et pulchra albū facit boiem. magni animi. rotundisq; oculis. vocat aut illud signū domus inimia / asini et equi / et ois bestie que equitat et signat labores / lamentationē. et tristitiam. susurrationē et dolositate. mali violentia et carcerem. De hoc albu. in. x. gradu signi pisciū e oris virginis in. xi. gradu ibele. id est libra oritur in. xix. gradu oritur cancer. et in. xxxij. g du orizon et aquarius oriunt. Dicit aut illud signū pisciū / eo q tunc p̄p̄is fit generatio pisci

um et p̄fricatio. qz calore solis ascendente et hu mores dissolvente / solent tunc pisces effunde re senem suum (vt d. Jfi.) Das itaq; .xij. signoz celi pprietates et occultas virtutes fm Astrologoz iudiciū huic opusculo interueni estmans vale esse legentibus eoq; noia in scri ptura breuiter et panter inuenire quid de eis senserint antiqui. et quare eis talia noia impo fuerunt astrologi sydenū inspectoresq; fm isto rum. xij. signoz siue domoz ortus et occasus et aspectus varios et mirandas accidere dicūt in istis inferioribus mutationes. supiora em inmutant et alterant bec inferiora / et in eis su as faciunt impressiones. Per ista aut. xij. signa mouent et discurrūt planete q̄ dicunt sydena errāns a certē (vt d. beda) spacijs discreta ab inuicem et distantia. Et dicunt errantia nō qz errent cū certissimū habeant motū et discurrūz s ideo errare dicunt qz p̄tra firmamentū cursū suum agere dinoscunt. et ideo de motu plane taz et ipsoz situ et effectu aliqua breuiter sunt dicenda tam in generali q̄ in speciali.

Quentur aut omēs planete duplici motu scz naturali et pprio scz ab occidente in orientē p̄tra motum firmamenti. et motu alieno scz ab oriente in occidentem. et hoc raptu firmamenti cuius violentia singulis diebus ab ortu ad occasum rapiunt In motu aut naturali quo nitunt p̄tra firmamenti quidam celerius / quidā tardius p̄ficiunt cursum suum. et p̄pter circuloz suoz difparez p̄tatem. Nam saturnus moratur in quolibet signo p. xxx. menses et cōplet cursum suum. in. xxx. annis. Iupiter morat in quolibet signo p̄ vnū annū. et. xij. annis cōplet cursum suum. Mars moratur in quolibet signo lx. diebus et p̄ficiat cursum suū in duobus annis. Sol aut morat in quolibet. xxx. diebus et xx. horis. et semisse. et p̄ficiat cursum suū in tricētis. lxx. diebus et quadrante. Mercurius morat in quolibet signo. xxxij. diebus. et. xi. horis et cōplet cursū suū i. cc. xxxij. dieb. Venus morat in quolibet signo. xxx. diebus. et cōplet cursum suum in. cc. xlvij. diebus. Luna moratur in quolibet signo duobus diebus et dimidio et sex horis et bisse vnus. et cōplet cursum suū a puncto vsq; ad punctū in. xxxij. diebus et. vij. horis. Et istaz aut. vij. stellaz in gressu et pgressu p. xij. signa. et egressu ab eis dcm vanantur et disponunt oia que in h mūdo inferiori generant et corrumpunt. Qu in libro mischalar p̄bi legitur sic. c. i. Altissimus fecit mundū ad similitudinem sperę et fecit arcum altissimū in arcu eius volubilem et

terram fixam in eius medio non declinantem
ad sinistra vel ad dextra et posuit alia elementa
mobilia et fecit ea moueri per motum septem pla
netarum. et omnes stelle alie cooperantur planetis in
suis operationibus et naturis. vñ et opus pla
netarum simile est lapidi magneti et ferro. quia sicut
trahit ferrum ab eo ita omnis creatura super terra
a motu planetarum afficitur. aptano et structio sic
motibus et operationibus planetarum. Diversi
autem eorum operatio secundum diversitatem diuinitatis
aliud enim operantur circa ethyopes / et aliud circa
scythos. vñ sicut dicitur idem. c. iij. Attendenda
est planetarum diuinitas in ipsis signis. quia si plu
res fuerint diuinitas in signis aquatilis in reuolu
tione anni signat multitudinem pluuia. Si in
igneis siccitate et fame et excessu caloris et sic
aratis. si in aereis multitudinem ventorum. si in si
gnis frigidis siccitate frigoris et paucitatem ca
loris. Et iteque in eodem. c. viij. de quibus effectus sig
norum intenduntur in operationibus suis et diuini
tatione planetarum sicut in bono siue in malo. quia
si fuerint boni planetae / bonum prebent. si fue
rint mali / contrarium. Nam ut tradit idem. planetae
non quidam sunt masculini mali / diuinitas / pondero
si / frigidi et siccis. scilicet saturnus. quidam boni ma
sculini / diuinitas / temperate calidi et humidis. sicut iu
piter. Mars vero masculinus nocturnus calori
rem et siccitatem generat. sol masculinus calor et
siccitatem operatur. venus vero femininus noctur
nus iter caliditate et humiditate mediocritas. mer
curius vero temperate est nature diuinitas / modo ma
sculinus modo femininus. vñ dicitur vertisse ad na
turam illius cui diuinitas. ut cum bonis bonus / et
cum malis vel mediocritas sillis efficiat. Luna
in super est planetae femininus nocturnus / frigi
dus et humidus cum excessu. et ideo secundum astrolo
gos planetae aliqui in suis effectibus sunt bo
ni. scilicet iupiter et venus. nulli enim nocent. sed tam
suos quam non suos adiuuant et defendunt quantum
possunt. Alii sunt mali scilicet mars et saturnus. qui
non suis semper obsunt / suis tamen praesunt. Alii vero
mediocritas scilicet sol et luna mercurius. nam suis
bona ingerunt / ceteris vero modo bonum modo ma
lum. et maxime secundum quod bonis planetis vel
malis in diuersis signorum domibus diuinitas
nam cum bonis bona et cum malis mala ut sepius
operantur. De septem planetae maxime habent in genera
tione tam bonum quam aialium praesentem. unde sunt
astrologos et etiam secundum galienum. et alios peritos
medicos saturnus materiam conceptam in matrice
frigiditate sua et siccitate coagulat et condensat.
Iupiter autem secundo mensis spiritum et membra tribu
it. tertio mensis in aere substat sanguinem et huius
modi condensat / ordinarum / et componit. Sol in quarto

mensis vitalem calorem et spiritum epati et cordi tri
but. Venus in quinto mensis organa sensibili
lia et officiosa membra aures scilicet et nasum. et
huiusmodi perficit et disponit. Mercurius sexto
mensis omnia corporis foramina et porosa membra
ut lingua et nates componit. Luna enim mensis sep
timo suis limitibus alias lineamentis membra
diuidit et distinguit. et ideo fetus si tunc nascitur
valis erit et salubris. Si vero nasci distulerit
usque ad octauum mensis fetus tunc morietur. et si
quod virtus saturni tunc iteque redit quod utraque quali
tate sua frigida et sicca fetus mortificat et astrin
git. Nono autem mensis regnat iupiter iteque quod fe
tus calore suo temperato reuouet et custodit. vñ p
rius tunc nascens vitalis erit. Similiter nascens
in principio decimo mensis potest esse salubris et vi
talis. quia tunc iteque regnat mars cuius calore et
siccitate membra nascens temperantur. vñ fetus ca
loris et siccitatis virtutibus egreditur. Nam tunc est
robustus. Istas et multas alias habet planetae in
corporibus inferioribus operationes generales et et
iam speciales maxime quae in suis domiciliis diuinitas
Singuli enim planetae habent domos proprias. ut
dicitur alibi. nam domus saturni prima et propria
est capricornus. sicut et aquarius domus iouis
pisces / sagittarius domus martis aries / et scor
pius. domus venens libra / taurus. domus
mercurij virgo et gemini. domus solis leo.
domus lune cancer. In his. vij. domibus si
ue signis septem planetae diuinitas et per eas diuersis
motibus euagantes / nunc deprimunt / nunc
exaltant. In his autem signis mouentur planetae
dupliam motum / scilicet occidentalem ab oriente ad oc
cidentem septem summantem et motum naturalem. et
hic motus est duplex. primus scilicet et secundus.
Primus motus est circulus quem facit planeta
in proprio circulo cuius metas et terminos nunquam
exiit. Secundus motus est quem facit sub zodia
co et habito respectu ad zodiacum semper in equa
li tempore et per equale spatium transit. Primus autem
motus planetae proprius fit in circulo qui dicitur eccen
tricus sic dicitur / eo quod non habeat terram per cen
trum sicut zodiacus habet terram per centrum / vñ
circulus planetae dicitur eccentricus / cuius suspiciōes
cum per centrum terre transeat terram in diuersis iteque
etates diuidat. centrum tamen suum habet et centrum terre
Et iste circulus eccentricus est duplex scilicet de
ferens et equalis. Nam planetis assignantur
tres circuli. ut dicitur pertholo. scilicet equalis deferens
et epiciclus. Circulus deferens est circulus pla
netae per cuius circumferentiam semper mouetur epi
ciclus ipsius planetae. dicitur ideo deferens quia
deferat circulum epicicli. Circulus equalis dicitur
per cuius centrum mouet centrum epicicli planetae

uniformiter & dicitur equans quia in illo tenet equaliter planeta cursum suum. Epicyclus est quidam parvus circulus quem describit planeta motu corporis sui / planus circumferentiam mouet corpus planete. vnde in superiori parte sui epicycli mouetur ab occidente in orientem. in inferiori vero parte mouetur ab oriente versus occidentem. et ideo patet quod sol et alij planete in proprijs circulis mouentur. & prius uniformiter quous in diuersis diuersimode mouentur. In istis itaque circulis diuersis triplex motus planetarum est ab astrologis sapientissime deprehensus. motus scilicet directus stationarius & retrogradus. Directus est quando mouetur directe a principio signi versus finem. Retrogradus vero dicitur quando e converso tendit a fine signi versus principium. Stationarius autem est quando stat quasi in medio ita quod nec principio signi videtur attendere nec finem. sicut autem directio semper in parte epicycli superiori. retrogradatio semper in parte inferiori. statio vero fit in medio. cuius diuersitatis ratio a prioribus diuersimode assignatur. Ista tamen retrogradatio solum in quinque planetis habet locum. non autem in sole nec in luna. Non enim sol nec luna retrogradantur quous in epicyclo mouentur. & ideo (ut dicitur aliqui) quia radij solaris sunt causa istius retrogradationis. Nam virtus radij solaris aliquos illos repellit et facit retrogrados. quous eos attrahit et sic eos quasi stare cogit. sicut dicitur alpherabius. Alias autem causas assignat ptholo. sed hec nunc sufficienter. Recollige igitur ex predictis quod planete sunt stelle errantes per septem orbis distincte / sicut sunt sic virtute et effectus ab invicem differentes. sicut dicitur beda in libro de naturis rerum. Sunt autem stelle iste elementorum imutabile. omnium generabilium generatiue & corruptibilium corruptiue. Sunt etiam perarietate sui motus impletus celestis corporis retardatiue / serenitatis et tempestatis peratiue / sterilitatis induciue fluxus maris et refluxus causatiue. Sunt etiam suarum qualitatium et virtutum ad invicem perantatiue. Nam ut dicitur beda quando aliquis planetarum alterius circulum ingreditur / illius perantatatiue qualitatem & virtutem per mutuum aspectum & coniunctionem et sunt suarum qualitatium & effectuum permutatiue. Nam bonitas beniuole stelle per perantatiue male remittit. et e converso malignitas maliuole per perantatiue beniuole perantatur (ut dicitur albu. & ptholo.) Sunt etiam in superioribus et inferioribus ordinata elevatiue & depressione in orbibus & ex mutua circumculorum suorum interfecatione / stridoris & harmonie generatiue. sicut dicitur in libro de quinque substantijs. Et ut dicitur macro. inter speram saturni & lunam personam musice inueniuntur cum sole

micantes cum sue luminositatis occultatione & a virtute solis imutatione receptiue. quanto hinc aliores circulos tanto tardius sunt sui cursus completiue.

Saturnus est a satirando dicitur. cuius virtus ops est dicitur ab opulencia quam tribuit mortibus. ut dicitur at thido. et marcia. de quo dicitur fabule quod ideo depingitur mestissimus. quia a filio suo fingitur castratus fuisse cuius virilia in mare proiecta. venerem creauerunt. Est autem secundum misce. saturnus planeta maliuolus. frigidus et siccus. nocturnus ponderosus. et ideo instabilis / seuer depingitur. Iste circulus a terra est remotissimus / et tamen terre maxime est noxius. vnde propter elongationem a terra ante. xxx. annos non perficit cursum suum. plus nocet retrogradando quam directe procedendo. vnde in fabulis fingitur habere falcem curuam. in colore pallidus aut lividus sicut plumbum duas habet qualitates mortiferas scilicet frigiditatem et siccitatem. et ideo fetus sub ipsius ditione natus & conceptus / vel mortitur vel pessimas sequitur qualitates. Nam secundum ptholo. in li. de iudicijs astrologorum dicitur hominem esse fuscum / turpem / iniqua operantem / perigrum / grauem / miste / raro bilarem seu ridentem. vnde dicitur idem ptholomeus. subiecti saturno ragadidas id est fissuras siccas in calcancis / sepius paritunt. glauca sunt coloris / et lividi in capillis & in toto corpore asperi & inculti turpia & fetida non abhorrent vestimenta. animalia diligunt fetida & imunda. res diligunt acidas & sripticas. quia humor colericus dominatur. De hoc saturno dicitur ptholo. Sub saturno sunt capricornus & aquarius. cuius dominiū est in libra / sed in arietate regnum abstrahit. sub eo continentur vita / edificationis / doctrina / et locus frigidus / et siccus. In iudicijs signatur merore / misticia. color eius est niger & plubeus et fallidus. tamen quando ingreditur circulum iouis / minorat malicia eius et mutat coloris ex vicinitate ipsius. Cum enim naturaliter sit plubeus et claritate iouis cui coniungitur / efficitur candidus atque clarus. ut dicitur ptholomeus

Iupiter qui secundum errorem gentiliū & fictiones poetarum summus deorum fuit & pater. planeta est beniuolus / calidus & humidus. diurnus / masculinus / in suis qualitatibus repletus. i. coloris est argenteus / candidus / clarus ac blaudus / et ideo in circulo iouis eam felicitatis antiqui philosophi posuerunt ut dicitur macro. si iouis circulus saturni circulo imediate est con-

lunatus. et ideo propter altitudinem circuli sui. vij. annis perficit cursum suum. hic bonitate sua reprimat malitiam saturni quam iupiter in superiori parte circuli sui circulo saturni est coniunctus. et ideo fingitur a poetis patrem suum a regno expulsum esse. ut dicitur marcia. et Jli. Quia presentia sua reprimat saturni malitiam naturalem. hic adiutus planetis bonis bonas et vales facit impressiones istis inferioribus elementis. et ideo dicitur astrologus quod in corpore hominis cooperat ad pulchritudinem et bonitatem. pulchritudo enim dat colorem niuem et ruborem permixtum. pulchros dat oculos et dentes. pulchros crines barbaram rotundam. ut dicitur plini. preest enim aeri / sanguini atque sanguini nec complexionem. De hoc dicitur ptholo. sub ioue sunt sagittarius et piscis. et domus eius regnat in cancro et capricorno discessus regni eius. Sub ioue continentur honores diuicie / optimum indumentum. In iudicij astrologorum signat sapientiam et rationem et est vindicta. unde quia apparet in ascendente / signat secundum astrologos reuerentiam bonitatem / fidem et disciplinam. et est finis ad saluationem sic communi sumorum conforat bonitatem. et signat in eis bonum quam in eis inuenit nisi in duodecimo ubi dicitur iouem signare seruitutem / paupertatem et miseria. et per quadrupedum et merorem et pre familie et seruorum. ut dicitur ptholo. et misaet.

Mars deus belli a gentibus putabatur. Est enim planeta calidus et sic. masculinus nocturnus. unde preest colere et colere complexionem et disponit ad audaciam et animositatem et appetitum vindictae. propter quod deus bellos vocabatur. immediate sequitur iouem et precedit venerem. et ideo ex vniuersa stelle beniuole vicinitate eius nocuitas temperatur in colore est fulgidus et nitens sicut ignis ut dicitur marcia. unde et maiorem vim habet calefaciendo / quam alij planete (ut dicitur idem) Dicitur planeta secundum ptholomeum disponit in homine ex parte corporis ad longitudinem et grauitatem. et hoc ratione caloris et siccitatis. sed hoc est in iuuentute. Nam in senectute ex calore consumente et siccitate contrahente: disponit ad cunitatem. et parte mentis disponit nobilitatem animi et leuitatem. ad iram et animositatem et alia colericas passionem. disponit et habilitat ad igneas operationes. scilicet ad fetarios et fumarios sicut saturnus ad terrarum cultores et grauium ponderum portatores. et iupiter conuerso ad artes leuiores. facit enim habiles ut sunt oratores trapizetes. i. campores / et argenti tractatores / scriptores / et hmoi. ut dicitur misaet. Secundum ptholomeum etiam sub marte sunt hec signa. scorpius et

aries. et sunt domus eius. regnat in capricorno sed in tauro est discessus regni. sub ipso continetur prelium / carcer / et mimicus. et signat iram celeritatem / et furorem. et est rubens / salidicus / et dolosus. moratur in quolibet signo. lx. diebus et xxx. horis. et duobus annis complet cursum suum.

Venus qui et lucifer dicitur planeta est secundum misaet. beniuolus / femininus / nocturnus. in suis qualitatibus. scilicet in calore et humore temperatus. hic planeta excedit solus zodiacum in duabus partibus. ut dicitur beda et est dicitur venus. quia sua qualitate calida et humida dicitur venen amoris excitatiuus (ut dicitur Jfido). Semper comitatur solem vel precedendo / et tunc dicitur lucifer. vel sequendo / et tunc dicitur vesper ut dicitur beda. colorem habet candentem et resurgentem / electro similem. ut dicitur marcus. Inter omnia enim sidera gaudens fulget. unde et iubar dicitur eo quod iubar radiosi luminis a se emittit. propter quod et umbram facit quando aura multum est serena. diem et solis ortum immediate annunciat et precedit quando est in eodem signo cum sole. a claritate solis absorptus / se tunc temporis non ostendit. quam venus est altior mercurio. tunc est illo tardior et euerso cum est inferior / tunc est celerior. ut dicitur macrobius. in tribus semitoribus sola succumit ut dicitur marcus. malitiam maris deprimit ut dicitur ptholo. et parte corporis disponit ad pulchritudinem / et ad voluptates in tactu / in olfactu / in gustu / et in cantu. unde factus esse cantores / et musicorum amatores / et specierum confectores / aurifices / et vestium muliebrium infasores (ut ait misaet). Et dicitur ptholo. Sub venerem (inquit) sunt libra et tauro. et sunt eius domus. et regnat in pisces / et in virgine deficit regnum eius et abscedit. sub ipso continetur via / amor / et amicitia et peregrinus. et signat lucrum et gaudium. et est vindicta. et moratur in quolibet signo. xxx. diebus. et complet cursum suum in .cc. et xlvij. diebus.

Mercurius secundum misaet. est planeta temperatus nocturnus / modo masculinus / modo femininus. cito. n. se venit ad naturam illius cui contingit. ut cum bonis bonus / cum malis vel mediocribus medicis vel malivolus efficitur. unde et in superiori parte sue obisdis miscet qualitates suas cum qualitatibus veneris. et ideo fingitur a poetis quod cum ea fuerit fornicarius (ut dicitur Jfido). Et dicitur mercurius quasi medius currens. quia quasi medius est secundum bedam inter venerem et solem unde in superiori parte sui. circuli coniungitur cum venerem. in inferiori vero conuenit cum sole circulus eius in superiori parte sui intrat

circulum veneris. inferiori autem parte circuli intrat solis quando est i superiori parte sui circulus melius videtur / 7 minus a sole obscuratur, aliquando etiam ante ortum solis, aliquando post occasum splendet. 7 ideo ab aliquibus vespereus nuncupatur. a quis dicitur dominari vnde lucanus loquens de mercurio dicit. Quam dnm inus percussit aquarum. Dicitur etiam a poetis deus sapientie et eloquentie. vnde secundum pbolo. mercurius dat esse studiosus et scientie numerum amatores. disponit enim et habilitat ad scientiam et vsum calculi et computationis. et ideo dicitur fuisse deus mercatorum qz mercatoribus putatis sume necessaria e dicit etiam fuisse deus palestre vt dicit Ildo. eo q cum sole succatur quasi volens eum superare. Semper enim iuxta solem graditur. nunquam plus distans q per. xxx. gradus. vnde raro videtur. quia semper fere cum radijs solaribus occultatur et ideo propter calorem solis fulgur depingitur et propter suam celeritatem cursum deorum in fabulis nuncupatur. qz nunc cum sole / nunc ante / nunc post graditur. quando solem preuenit radijs solaribus protinus stare videtur. 7 dicitur stationarius. quando autem sequitur videtur retrogradus vt dicit macrobius. Secundum pbolomeum autem sub mercurio sunt gemini et virgo et regnat in virgine. sed i pisibus regnum abscedit. cum sole semper moratur. vno autem signo ante vel vno post. Sub mercurio continetur fortunium / negotiarum futurum. et signat rationem et sapientiam et est albus. cum beniuolus beniuolis. et cum malis malus moratur in vno quodq signo. xxvij diebus et vi. horis. et in. cc. 7. xxxij. diebus complet cursum suum. huiusqz pbolo.

Sol secundum Ildio. quasi solus lucens dicitur eo q sit fons totius luminis / cuius radiatione superiora et inferiora illustrantur. Est autem sol secundum miselath. planeta fortunatus et se. sed per coniunctionem aliquando fit malus / masculinum? calidus et siccis. Sol enim omnia viuificat et rebus omnibus vitam speciem et formam administrat. Nam vt dicit idem. Sol omnibus luminantibus celi maior est in quantitate et in dignitate et claritate quia magis calcari 7 compressi est luminis. maior est etiam potestate et effectuum multiplicitate maior etiam est in motus vniiformitate. qz semper mouetur directo motu in circulo proprio sub zodiaco medium semper tenens locum. transit enim recte circulus per mediam lineam zodiaca cuius metas

et terminos non transcendit. et ideo eius motus in circulo suo proprio est vniiformis quauis re spectu aliorum mouet dissimiliter aliquando videatur. Circulus quoqz solis sicut et zodia / cas distinguitur per. xij. spacia siue signa quorum quodlibet continet. xxx. gradus. 7 quilibet gradus. lx. minuta. et quodlibet minutum. lx. secunda. et quando sol recedit de vno puncto sui circuli 7 reuertitur in eundem. transit per viginti duo signa et iste transitus circulus anni vocatur. nec in die naturali perfecte transit gradum vnum prout computat albumasar. sed transit lx. minuta. 7. vij. secunda. ita q de illo lx. minuto reuertitur lx. secunda impetrans. vnde tantum deficit q in vno die naturali non perficit gradum vnum Sol igitur motu suo ordinato et impetrato cursu ordinat et perficit vniuersa. vnde ambrosio. in exame. sic nobis describit virtutes ipsius solis dicens. Sol est oculus mundi iocunditas dici / pulchritudo celi. mensura temporum virtus et vigor omnium nascentium / ad omnes planetarum / decor et perfectio omnium stellarum. Idem etiam dicit marcianus. Sol inquit est fons mentis / id est memoria rationis / principium lucis rex nature / mens mundi fulgor olympi / moderator firmamenti. ideo enim mouetur contra firmamentum vt moderet et temperet motum suum. Ideo dicitur splendor olipi. quia vt dicit macrobius in libro acronis. diffinitio fuit platonis omnium sperarum lumen esse a sole. dicit enim plato in thimeo. Ingentiauit decus rerum conditor lucem clarissimam quam solem vocamus. cuius splendore celum et infra omnia illustrantur. et numerus existeret omnium animalium et in libro de elementis dicit aristo. Sol inquam habet lumen proprium. stelle vero et luna lumen a sole acquisitum sicut quando a candela speculum ei appositum illuminatur. Ideo dicit marcia. q sol in medio signiferi incedens disse radios nos emittit ex se quibus superiora et inferiora illustrantur. De his autem solis mirabilibus dicit beatus dionysius in libro de diu. nomi. capitulo quinto sic. Sensibilem etiam existens et qualitates multas quidam ex discretas existentes. ipse sol vnum ens et vniiforme illuminans lux renouat nutrit custodit perficit et discernit / vniuer et refovet secunda facit auget mutat collocat plantat remouet et viuificat omnia. Unde et his verbis manifestatur proprietates solis in propria natura et in suo effectu. In substantia enim et essentia sua summam habet simplicitatem. non

De celo et mundo

enim habet et dissimilibus vel et contrarijs partibus compositionem substantialem sicut inferiora elementa. v. elemēta sed oimodā h3 simplicitatem in sua natura et vniiformitatem. et ideo habet perpetuam in substantia permanentiā et in corruptibilitatem. quia compositio et contrarijs principium est corruptionis. vnde dicit aristot. et ex hac simplicitate summam habet secundum substantiam leuitatem. Nam partium materialium compactio est principium et causa grauitatis. et ex hac leuitate habet corpus solare ad motum habilitatem: leuia enim ad motum sunt facilia et maxime sunt agilitatis. et substantie autē sue subtilitate et mobilitate summam habet actualitatem et virtutem. quia quanto res est simplicior: tanto ad diuersos actus naturaliter est potentior. Et ideo conuenienter dicit dionis. qd sol vniiformis est lux illuminans. etc. Nam virtutem habet illuminatiuam quia in suo lumine nunquā deficit quāuis et lumine vel per tene vel per lune nobis interpositionem aliquando autem videntur. habet etiam virtutem renouatiuam. nam poros terre aperit et virtutem latentem in radijs ad actum perducit. et terre superficiem herbis frondibus et floribus renouat et reuoluit. per subtractionem enim virtutis solis penetrantis ad interiora terre hiemali intemperie quodammodo antiquata annis singulis nitore et pulchritudine renouantur. Item virtutem habet nutritiuam quia ad interiora radicum et seminum solaris radius subintrans calorem suo humiditatem terre dissoluit et vi sua attractiua quia semini et radia est similis de illa humiditate attrahit et illud in nutrimentum terre nascituum conuertit. Item virtutem habet inferiorum conseruatiuā et saluatiuam. Nam elementa propter contrarietatem et mutua repugnantiam quas habent inter se ad inuicem se destruerent. nisi per virtutis celestis influentiam conciliarentur. et sic in esse debito saluarentur vt dicit alex. Item virtutem habet perfectiuam quia quod calor elementans incipit agere in generatione corporum calor solans perficit et perducit ad debitum complementum. alexander. Item habet virtutem discretiuam nam colores et rerum species et figure que in tenebris sunt confuse per presentiam solans luminis agnoscuntur et ab inuicem discernuntur. Item virtutem habet vniuiuam et hoc per se et per accidens. per se quia vnit et consistit et concordat planetas in suis effectibus conualiat sibi inuicem contraria

elementa. vnde secundum marcia. et macro.) sol medius est inter planetas. quia ad harmoniam celestem perficiendā hoc facit sol in suo circulo quod facit media cordula in musico instrumento. Per accidens etiam vnit homogenea sicut et dissoluit eterogēia. secundum enim naturam in quam agit nunc aggregat vnde dissoluit. Item virtutem habet secundatiuam vim enim generandi et vāies species produciendi confert illis inferioribus. homo enim generat hominem et sol. vt dicit philosophus. quia nihil fructificat neq; crescit vbi solis radius non attingit. Item virtutem habet confortatiuam secundum enim solis ascensum super nostrum orizontem virtutes animalū fortiores efficiuntur et vsq; ad medium celi augmentantur et in eius declinatione vsq; ad occasum propter eius elongantiam debilitantur corpora in suis virtutibus et quasi in somnum resoluntur vt patet in floribus qui aperiuntur in ortu solis qui in occasu marcescunt et quodā modo clauduntur. vt dicit alexan. Item virtutem habet temporum mutatiuam ordinatiuam et distinctiuam quia descendens per signa australia in septentrionalia efficit dies breuior: ascendens vero per signa septentrionalia efficit longiores. Immutat etiam ipsos dies. quia sol lucens super terram diem facit et secundum diuersam dispositionem solis dies diuersam immutationem recipit. Nam primo rubet in mane/ deinde lucet in tempore bore terciē/ feniet in meridie et palet in vespere. vnde et quatuor equos fingitur habuisse/ quorum primus fuit encēus id est rubeus/ secundus arcticeus id est splēdens. tercius lampas. id est ardens. quartus philogeus id est amans terram vt dicit beda. Sol etiam vt dicit beda si fuerit maculosus vel sub nube latens pluuiam lem diem presagit si rubeat. si vero palleat tempestuosum. si vero canus in medio videatur/ ita vt in medio fulgens radius emittat versus austrum tempestatem designat humidam et vētosam. si pallidus decidat in nubes nigras vērū aquilonalē prenunciat vt dicit beda. Item virtutem habet inferiorum informatiuā Nam vt dicit Isidorus secundum eius elongationem et propinquationem facies hominum et animalum corpora vigore et calore disponuntur. vnde dicit marcianus. In solis constellatione homines pulchros et agiles esse. et ideo i fabulis cū pēnatis vestigijs depingit et facie puerili ppter qd et pbeb. i. pulcher dictus est.

Dicit ptholomeus qd sol facit homine corpulentum / facie pulchrum et coloratum et magnorum oculorum et habilitat ad omnia opera aut si fuerit in exaltatione sua. si vero in casu ad omnia opera eius habilitat et disponit. tunc habet virtutem purificatiua. radiorum enim suorum dispersione subleuat aerem et disgregat / et sumit vaporem inficiem aerem ac dissipat / et fugat auram pestilentem. Item cum non sit subiective calidus / virtutem habet calefactiua / inflammatiua et virtutem. et hoc fit ex motu radiorum / et eorum contractione ac concursu in superficie corporis maxime si obiectum corpus speculare fuerit et positum. ut dicitur in perspectiva. Item virtutes habet attractiuam. calore enim suo attrahit a mari fumos et vapores et tandem eos condensat in nubes. et sic condensatos eos resoluit nunc in gradies nunc in pluuias nunc in nubes. vnde secundum marianum dicitur fabulose qd sol fuit iuxta mare oceanu ab ethiopijs cum alijs dijs ad epulas inuicatis. putauerunt enim antiqui calorem aquis oceanum nutrire et attrahere vapores in ipsius nutrimentum. conuertit. et ideo dicunt ante impetuosam pluuiam calorem procedere vehementem. qd fit propter nimiam attractionem vaporis et forti impressione caloris radiorum inuenire sine inconcoitate nubes ut dicit arist. Item viuificatiua est virtus qd patet per hoc qd nihil potest viuere ubi non potest attingere virtus solis et ideo dicit ptholo. in li. co. Sub sole est leo et est domus eius. regnat in arietem et in libra discedit. sub ipso continentur species lucum fortuna. et heres et signat spiritum et animam et est color eius albus et rubens et est vendicatus. et complet circuitum suum diebus. cc. lxxi. et sex horis vnde inter omnes planetas maxime disponit animalia ad animationem et viuificationem. Item cum sit maxime quantitas et velocissimi motus sue velocitatis et magnitudinis est occultatiua. Lum enim sit occultus maior tota terra ut dicit macro. propter altitudinem sui situs vir bipedalis videtur. Quod autem in comparabiliter maior sit qd apparet patet et hoc qd maior videtur in suo ortu et occasu quando a nobis maxime elongat qd in puncto meridiei quasi nobis maxime appropinquat. vnde patet qd in ipsius aspectu decipitur visus noster. et hoc apte pedatur in ipsius motu quia continue mouetur velociter qd sagitta et tamen ab aliquo moueri non videtur. premittit enim claritatis intensione et excessu sicut et eius quantitas sic et motus velocitas subterfugit visum nostrum. et ista de proprietatibus solis dicta sufficiant.

Luna dicitur quasi luminum vna. id est principalis et maria quae corpori solari in magnitudine et pulchritudine est similitudine. d. Jsidus. Luna. n. vt. d. in exameron est de eorum noctis mater totius humoris et ministra. dominatrix maris / temporum mensura / emulatrix solis / mutatrix aeris / lumine a se non habens sed a plenitudine solis mutans et acquirens quae secundum appropinquationem vel elongationem solis formam suscipit et figuram. carens itaque luna proprio lumine / est a fontali plenitudine solis luminis receptiua vnde dicitur in libro elementorum arist. qd luna semper in medietate sui a sole illuminatur et lumen receptum reflectit in terram. naturam autem habet similem speculo qd proprio colore carens / lumen recipit a balio. et quanto plus soli appropinquat tanto plus de suo lumine perdit ex parte terre. sed claritatem quam perdit ex parte inferiori nullomodo perdit ex parte celi / imo tanto plus ex parte superiorum illuminatur. vnde quando soli coniungitur nihil luminis ad terram dirigit sed ex parte celi in plena illuminatione permanet et persistit. et conuerso quando soli opponitur tota ad terram et nihil ad celum illuminatur. ut dicunt beda. et macrobius Item luna est figure et forme sue mutatiua. diuersas enim facies sui luminis ostendit ad terram quae nunc arcualem nunc circulaem aspectibus hominum se ostendit. nunc monoydos / nunc diatocomas nunc amphibiticos nunc pausilenes. Alonoydos autem est quando est prima et apparet cornicularis. Diatocomas dicitur quasi per medium secta quando est octava. Amphibiticos est quando de sua plena rotunditate est dubia scilicet quando est xi. vel. xij. Pausilenes est quasi ex toto est plena. s. quando est. xiiij. Item luna triplicis status est ostensiu. quae autem est cum sole s. in conjunctione quando ascendit. aut a latere quando. s. recedit a sole vel quando ad soles reuertitur. aut in plena oppositione quando. s. totaliter soli opponitur. quando autem a sole primo recedit / apparet corniculata ad modum arcus cornibus semper versis versus ortum. quando vero iterum appropinquat ad coniunctionem / recipit eandem formam sed versis semper cornibus ad occasum. In parte autem aversa a sole semper apparet vacua. sed in parte averse ad solem versa lumine repleta. Item luna est omnium humorum augmentatiua / quia per occultam naturam spiramina fluxus et refluxus augmentatur. vnde in eis decremento in ossibus medulle cerebella in capibus et humoribus in

coribus diminiuntur et in eius incremento multiplicantur. unde eius defectus omnia cōpantur et eius decementum inferiorum ē detrimentum vt dicit macro. Item aquarum maris est atractiua. Sicut enim adamastrahit ferrum. sic luna mouet et trahit post se oceanum. unde in suo ortu intumescit mare et crescit ex parte orientali et decrescit ex parte occidentali et econuerso quando est in occasu crescit mare ex parte occidentis atq; decrescit ex parte orientis secundum q̄ luna plus vel minus proficit in lumine sic plus vel minus in suo fluxu se extendit vel retrahit ipsum mare vt dicit marciianus. macrobius. in libro ciceronis. oceanus in incremento lune reuertit modum istum. Primo enim die crescentis lune fit copiosior solito et habundat in summo. sed secundo minuitur et sic vsq; ad diem septimum. deinde iterum crescit per septem dies. ita q̄ in decimo quarto die est iterum plenus in summo. vnda in nouilunio semper est maxime replenissimum et etiam in plenilunio.

Item luna est rosis in aere generatiua. vnde enim sue humiditatis aeri imprimunt. et sereni insensibiliter immutatis in ipsius superficiē aere rorem gignit. manifeste enim videmus q̄ quanto luna est estiuale tempore serenior. tanto habundantius ros super gramina se ostendit

Item luna inter planetas est breuissimum tempore sui cursus completiua. breuissimum enim habet circuitum et ideo infra spatium xvij. dierum per omnia signa zodiaci euagatur. vt dicit ptoleme. unde de luna sic dicit ptho. Sub luna est cancer et est cancer domus eius. regnat in cauro sicut in libra discessus sui regni est. et est planeta frigidus et humidus cum excessu feminicus. nonnumquam moratur autem in quodlibet signo duobus diebus et sex horis et bisse. et in xvij. diebus completit circuitum suū. Item luna inter oēs stellas erraticas est magis in incerto et in vago motu siue cursu p̄cessiua. Nam ppter breuitatē sui cursus nunc sub sole nūc supra/ nunc ante nunc retro euagatur. et cum sol circuit per circuitos australes inferiores et luna peragrat circuitos boreales superiores. tunc luna supina est vt in nauicula/ sursum habens cornua sed quando est sub sole tūc habet cornua versus terram inclinata/ quando vero decrescit ē erecta. vt dicit beda. Item quando luna recto

diametro inter nos et solem est interposita. scilicet esse eclipsis. id est defectus solis. Iste autē defectus nunq̄ potest accidere secundum naturam/ nisi in coniunctione solis et lune quando denuo accenditur. et ipsa coniunctio in linea ediptica celebratur. hoc semper est quando sol est in capite draconis et luna in cauda vel econuerso. vnde albuma. in libro de moribus planetarū si luna inter nos et solem obuiat defectum radiorum solis nobis facit in capite vel in cauda draconis. Quid autē sit cauda draconis/ quid caput/ post dicitur. Item luna per interpositionem minoris terre inter se et solem defectus sui luminis est passiva. vnde macro. in libro astrologorum sic dicit. Luna ascendens vel descendens in solarem lineam incidit si fuerit. xxx. quando ex toto sol est subiecta obscuritatem solis terre facit. sed istud defectum singulis mensibus nō facit quia nō semper est in eadez linea qua inter solem et terram diametraliter est opposita. nec semper solari corpori se opponit. Idem vero defectus fit lune cum linealiter soli totaliter sit opposita/ scilicet quando est. xv. si enim tunc fuerit directe sol sub terra/ emittit sol umbram tumoris terre in lineam sibi oppositam. quaz si corpus lune intrauerit/ propter umbram terre interpositam inter se et solem a suo lumine tunc priuatur. quia ergo singulis mensibus luna plena non fit in linea ediptica que est umbra interposita. ideo singulis mensibus luna suo lumine non priuatur.

Item luna q̄nq; est cuiusdā obscuritas et obnubilationis in se contentiua. et hoc ex proprii corporis qualitate. quia naturaliter est obscura/ cum lumen ex se non habeat/ sed a sole. Vel vt dicit aliqui illa obscuritas est ex umbra terre/ ex qua quedam macula resultat in corpore lunae/ que ipsius lumen in parte obscurat. et hoc fit maxime quando ad terram appropinquat/ ex cuius vicinitate et nebulositate contrahit quasdam sordes. vt dicit marciianus. quando vero ad altiores ascendit circuitos. daret munda et nullis maculis obnoxia tunc videtur vt idem dicit marciianus.

Item luna est mutationis temporū significatiua. Nam vt dicit beda. luna si in principio rubeat vt aurum ventos ostendit. si in summo eius corniculo maculis quibusdam nigrescat. pluuosum mensis exordium p̄cedit. Si v̄s

ro nigrescit in medio plenilunio serenū p̄ten/
dit. cum vero nocturna navigatione sc̄ntal/
lar ad remos. in breui tempelias futura erit.
vt dicit idem beda. Itē luna in celesti harmo
nia est soni grauiissimi emissiua. vt dicit inar/
cianus. In arcu cū lune sit grauis sonus.
sicut in sphaera celesti est acutus. Et ordinanssi
mo cū sono et ex stridore tacus orbium gene
raro/dulcissimus. vt dicit est concentus. Itē
luna est fecunditatis terre seminibus miltra/
tiua. p̄est enim seminibus que p̄ficiunt ex ro
re/qui de corpore lune cadit (vt dicit idem/et
ideo sc̄dm fabulas dicitur proserpina/co q̄ se
minū que p̄ficiuntur in terra dicitur esse dea a
genubus. sic enim dicitur dyana. id est silua
rum dea et nemoꝝ. quia feris de nocte pasca
querentibus in nemoribus et in siluis lumis
beneficium administrat. et ideo gentiles vo/
cauerūt lunam deam ventorum. quia venatio
fit in siluis. p̄pter quod et dyanam cum arcu
de pingebant eo q̄ venatores arcibus vrbā
tur. Item luna cum sit frigida et humidā/est
ex vicinitate solaris circuli caloris receptiua.
Nam ex calore solis et siccitate/temperatur fri
giditatis et humiditatis sue excessus cū in sin
gulis mensibus in suo descensu ad terram be
nens generetur. vt dicit macro. Item luna vt
dicit albumasar est aeris mūdificatiua. motu
enim suo continuo aerem rarificat et subliat
vnde si nō esset motus spere lune aerem ex no
cuma vaporum exalatione grossificas infice/
ret/quod corruptionē nō modicam generaret
Itē luna fm̄ astrologos inter planetas est su
per dispositione hominis corporis maxime pura
gatua. Nam vt dicit p̄tholo. in libro de iudi
cis astroꝝ. Sub luna p̄nhetur egritudo/amis
sio. amor et dānitū rē. vnde circa humani cor
poris mutationem/lunaris virtus potissime
opatur et hoc accidit. tum p̄pter motus sui ve
locitatem. tum etiā p̄pter ipsius ad nos vici
nitatem/tum p̄pter occultam sibi naturaliter
institam potestatem. vnde morborum mutati
onem medicus perfecte nō discernit. qui luna
res effectus in corporibus nō cognouit. vnde
bypocras in principio p̄noscicoꝝ de luna lo
quens ait. Est quoddāz celeste sydus in quo
oportet medicum p̄uidere/ cuius p̄uidencia
est mirabilis et stupenda (Et galie. in commē
de diebus ceticis dicit) rem certam que non
fallit attendat medicus quā docuerunt astro
logi egyptioꝝ q̄ p̄ iunctionem corporis lu
naris cum stellis fortunatis siue egritudines/
terminalis ad bonū. cum conitarijs vero con
trane sc̄z ad malum. et ideo cautus et p̄fecta?

medicus fm̄ doctrinam bypo. asp̄icere debet
primam lunam et quando est plena luminis.
quia tunc crescunt humores in hoib̄us et me/
dulle. et fit incrementū in mari et in omnibus
rebus mūdānis. Quando igitur infirmus in
lectum cadit/ necesse est videre vtrum luna tūc
ercat. de cōbustione. tunc enim crescit infirmit
tas quousq̄ veniat ad oppositiōis gradū sc̄z in
plenilunio. et tūc si fuerit cū malo planeta aut
i malo signo et asp̄erit dñm dom⁹ mortis
qui est signum derauū. id est si asp̄erit mar
tem qui dicitur dominus signi sc̄orpionis. tūc
de morte timendū est. Si vero fuerit cū ho/
no planeta et in bōa domo siue signo et aspe
rent dñm domus vite sc̄z martem/qui est do/
mus anetis siue primi signi/de vita tunc spe
randum est. et de alijs videndū est. vt p̄z in li:
bypo. quem dicitur cōposuisse de iudicijs in
firmis sc̄dm lunam.

Habet autem luna quasdam pro/
prietates minus laudabiles tam
sc̄dm substantiam q̄ sc̄dm effectū
haberet enim substantialem obscu
ritatem cum nō habeat sicut alij planete lumē
a seipsa. habet enim maximam instabilitatez
quia nullum sydus ita euagatur per omnes
zodiaci sicut luna. contrahit etiam a malio/
lis stellis et noctuis nocibilitatem. Nam vt di
cit p̄tholo. Luna est planeta cum malis mali
uolis. luna insuper per suam oppositiōem
inter nos et solem auferit a nobis solaris lumi
nis claritatem. luna etiam quando incidit in
vmbra terre/perdit lumen suum et suā ostē
dit deformitatem et defectibilitatem. P̄tere
tea propter vicinitatem quam habet cum traf
su aere et terra ab vmbra terre vel ab infecto
aere contrahit maculam et deformitatem. vt
dicit marianus. Luna etiāz quanto plus re
cipit de lumine versus terram/ tanto mitiorem
versus celum obnhet claritatē. et quanto pl⁹
proficit et crescit versus terram/ tanto plus de
crescit et deficit in lumine versus celū. Adul
tiplicem etiam habet effectum malum. Nam
vt dicit p̄tholomeus. Luna efficit hominē in/
stabilem et mutabilem de loco ad locum dis/
currentem. Efficit enim hominē in oculis ma/
le dispositum et inordinatū. Efficit etiam in
homine vnū oculū altēz maiore aut facit stra
bonē siue orbū vno oculoꝝ. et subdit. Dono
iuxta cōplexiōem in qua lunaris cōstellatio
dñm habuit vicio in oculo non carebit. et b
forsan accidit p̄pter accessum lunans humidit
tatis oculoꝝ humores ad aliquā p̄iaua q̄lita
tē disponētis. Dicit etiā in li. misbalach. c. v.

Eclipsis lune marie in bieme si fuerit i signis frigidus excessus significat frigiditatem et nimie pstrictionis in terra et in aere et in aquis. Si fuerit in signis aquatis/nimiam pflagit abundam pluuia. Si vero in signis aereis/periculum tempestatum pretendit/et ventorum nimiam. Dicit ptholo. et albumasar q luna exis in secundo signo post ascendens/merorem designat tristitiam et ablationem substantie p furces et predones. similiter in quarto/in quarto et in octavo nram. anxietatem et fugam et mutabilitatem in ipso signat q qui tunc ceperit repugnare/ cito depouetur. In duodecimo autem impedimentum nram/duntiam et carcerem et parte amicoy. In omnibus autem alijs domibus siue signis bonum efficit et pretendit maxime si planetis fuerit sociata. Secundum variam etatem lune mouentur mensuales humores in mulieribus et cerebella in animalibus et diuerse passione vi lunan in corporibus exercantur. vt patet in lunaticis. et caduas Dec de proprietatibus lune et aliorum planetarum dicta iam sufficiant.

Sunt autem due stelle que non sunt planetarum sed tamen naturam et effectum videntur habere planetarum scz caput draconis et cauda. q mouentur cum firmamento et sequuntur cursum firmamenti. vnde a leone transeunt in cancro et a cancro in geminis. et sic deinceps. Adnotatur autem in quolibet signo caput draconis. xvij. mensibus anno scz et dimidio. similiter et cauda. et in. xvij. annis complent cursum suum. et si caput est in aliquo signo/semper in signo opposito erit cauda/et venter in quarto. vt si caput est in cancro/venter erit in ariete et cauda in capricorno. et si caput fuerit in leone venter erit in tauro et cauda in aquario. et sic de alijs. et ideo ppter aspectum oppositum cauda totaliter est venenosa. Dabet autem caput exaltationem suam in tribus gradibus geminoy/casum vero in sagitario gradibus totidem. e conuerso autem cauda habet exaltationem suam in tribus gradibus sagitarij/et cadit i tribus gradibus geminoy. Est autem hic aduertendum q quando luna coniungitur soli capite vel cauda existente ppe gradum coniunctionis a. xij. gradibus vel infra semper est eclipsis futura maior vel minor/sem q caput vel cauda magis vel minus accedit ad gradum coniunctionis. et hoc potissimum eby locum in eclipsi solis. Eodem modo de eclipsis lune docendum est. quia si luna conuenit cum cauda in aliquo signo et sol fuerit cum capite in signo opposito/erit eclipsis lune. et

e conuerso si sol fuerit in aliquo signo cum capite et luna in signo opposito cum capite/erit iterum eclipsis lune. et si in eodem gradu conuenit/erit eclipsis generalis. vnde semper oportet q conueniant vel in capite vel in cauda in eodem gradu siue ppe. xij. gradibus vel infra si debet esse eclipsis. vñ coniunctio debet fieri solis et lune quo ad idem signum. eundem gradum idem minutum. et idem secundum. In oppositione vero contrarium signum semper erit in eundem gradum et idem minutum et idem secundum. Et hoc apparet q quauis luna iungatur singulis mensibus soli et accendatur/non tamen semper eclipsis facit. qz non semper in linea ecliptica se coniungunt. quia non semper accedit luna in coniunctione in eodem gradu. nec enim semper caput vel cauda in coniunctione vel oppositione solis et lune se coniungunt.

Cometa est stella quedam flammis circumdata (vt dicit beda) repente nascens. regit permutationem que aut pestilentiam aut bella vel ventos siue estus signat siue pretendit. Comete stelle aliquando videntur moueri motu planetarum. aliquando permanent immobiles sicut fixe. semper autem apparent (vt dicit beda) in parte determinata in celo. non enim vagantur per diuersas partes zodiaci sicut planete sed videntur esse in arcu lacteo siue galaxia et spargunt radios versus septentrionem nunquam versus occidentem vñ in parte occidentali non videntur. breui spacio solent apparere scilicet per octo dies. aliquando vifa est. lxx. diebus sicut dicit beda. Ex quibus autem stellis nascitur cometa siue et planetis siue et fixis semper in firmamento apparet in parte septentrionali. vt dicit idem. Ex quo patet q stella que apparuit in ortu christi non fuit cometa quia mouebatur ab oriente ad occidentem versus occasum quem non solet facere motum cometa. vt dicit Aristoteles.

Stelle astando sunt dicte. quauis enim semper moueantur/semper tamen stare videtur (vt dicit Isidorus) Dicuntur et sidera a considerando dicte. eo q in eis vie mathematicorum consideratione multa iudicantur et preuidentur. Dicuntur etiam astra ab austris vel a nostris nuncupata. eo q secundum opinionem aliquorum stellarum corpora in sphaera firmamenti sicut clauis in rote circumferentia sunt confixa. et hoc quidem nomen est quo ad aliam (qua et maxime quo ad maiora.

vt dicit Ipsi. Scdm alfraganū stella est aggregatio luminis in orbe. vel stella est lux aggregata in suo orbe. vñ scdm q̄ maior est aggregatio luminis in substantia stellati corporis / tanto maioris est q̄ntitas / pulchritudinis claritatis / et amplioris pretis et virtutis. Vocantur autem ab eodem stelle siue sydera lucis vebicula. eo q̄ sunt luminosa corp̄a / sola autē q̄ notantur tenebras mortalibus deferentia / mūdi superficiem decorantia. solis lucem a quo recipiunt lumē pur possunt supplētia / emissione radiorū p̄tinua aerem depurantia quorū virtute auferuntur a mundo inferiori pestilentie corruptela. stellarum etiam virtute p̄citant et ad p̄cordiam reuocant sibi inuicē p̄trantia elementa corp̄ sempiterno fulgore illustrant oīa. suo calore saluant et refouent vniuersa. Nā scdm platonicos. vt dicit beda. stelle albe ignee sūt nature. Celus cū suo ornatu esse natura igneum multi antiqui p̄suerūt. Aristo. autē et alij p̄bi qui ponunt celum esse elementū vñ et natura et p̄prietate ab elementis q̄tuor discretum dicunt stellas nō esse frigidās nec calidas substantialit̄ seu subiectiue. sicut nec ipsum celum s̄ tantū nō sunt calide effectiue. Adom̄ cū suo p̄tinuo et sempiterno inflāmant illud sup̄ qd̄ mouent. et sic in istis inferioribus habent inducere caliditatem vel algorem. radiorū vero mobilitate et p̄fractione in superficie obiecti corporis habent inducere vim calidam. Sed vñ sunt stelle / certum est q̄ sunt scdm naturā purissime et simplicis nature ac incorrupte. quo ad formam etiam sunt lucidissime et quo ad figuram sp̄nce et rotunde. quo ad substantiam solidā nō porose. quo ad superficiem plane / nullatenus asperē vel angulose. quo ad situm sunt altissime / quo ad motum velocissime / quo ad q̄ntitatem sunt maxime q̄uis. p̄pter situm distantiam videntur esse parue. quo ad numerositatē innumere. illi em̄ soli qui stellas numerat sunt finite. quo ad potestatem et effectum stelle sunt magis inter corp̄a virtuose. Nam stelle sunt inferiorum generatiue / imitatiue / cōseruantē / radiorū suorum emissionē / tenebrarū noctis illuminatiue / scdm cursus in suis orbibus vñiformiter cōpletiue in solis presentia quo recipiūt lumen sui sunt occultatiue. in suo ortu et occasu sunt aeris multipliciter imitatiue. quia nunc tempestates conatant / nunc serenitates generant et p̄curant. vt dicit beda. coloris variatione / et radiorū scintillatione / nunc tristitiam. nunc letorum euentum secūdam mathematicos sunt pronuntiant. Sunt etiam nauigantibus p̄spere et ipsarū

viam in medio maris directiue vbi stelle vicinissime sunt coniuncte. maioris luminis et pulchritudinis sunt expressiue. vt patet in plyadibus et sydenbus galaxie. et quāuis tantam ostendant pulchritudinem ex quadam vicinitate / quia pariter sunt coniuncte et lucidissime in q̄muni apparcat singulariter considerate. tamē per se non apparent singulariter ita pulchre. et huius ratio est vt dicit marciānus. quia excedens fulgur vnius per quandam resurgentiā alterius insufficientiam ex se reparat atq̄ q̄ finit. Unde quod vñ deest / ex quadam defecibilitate alia supplet que magis excellēt in claritate. Item stelle p̄pter situm sue distantiam sunt hominibus dispariter sue magnitudinis ostensiue. Nam vt dicit albus asar. quāto sūt cernitibus capitis nostri magis vicine / tāto semp videntur esse minoris quantitatis et offeruntur nostris aspectibus minus parue. et eōter so quāto plus elongantur in suo ortu a nostro habitabili seu in occasu / tanto nostris oculis videntur generaliter esse magis magne. et etiā maiores videntur esse in quantitate in occasu q̄ in ortu (vt dicit beda) Tunc autē aliquid dī sup̄ esse cernitibus capitis nostri / quando dicitur videretur esse super caput nostrum. cernitibus autem dicitur recta positio super caput nostrum cuius forte ratio est vt idem dicit. quia vapores de terra ascendentes rectitudinē radiorū ad oculos perfecte venire non permittunt. et ideo oculus decipitur in huiusmodi aspectu. quia quod arcūfulsuz est in aere a solari radio estimat oculus cōprehendere in seipso. Sed sicut dicit agaseli. talis visus decipitur / sicut quando fulgor candele a sano oculo sine obstaculo conspicitur. sed a lippiente sine arcus celestis imagine non videtur et putat decipi oculus omnino in alio videre. s. in lumine visō quod tamen in altero nō est / sed in ipso potus. Idē dicit albus. in. c. de obscuritate visus / quere supra de visu. Item stelle sunt scdm marciānum in suis arcibus armoniace processive. Omnes em̄ toni musica concentus inter sydera inueniuntur / sed grauitas inferiorum dissonam reddit melodiam superiorum siue mediorum et e conuerso. superiorum acuitas destruit sonum grauiorum inferiorum sicut d. marciānus. Item scdm aristotelem in libro de celo et mundo. Stelle sunt ex materia corp̄is celi in quo posite sunt atq̄ fixe / et ideo naturaliter sūt splendide. sicut et celum in quo reuoluntur. vnde omnes stelle habent lumen propriū p̄ter lunam. sed q̄uis stelle sint ex se luminose / ad p̄sumationem in sue luminositatis

ab ipso sole. Ite stelle sunt sue virtutis et lumi-
 nositatis sibi inuicem communicatue. vna enim
 auget claritatem alterius. et bonitas vni for-
 mificat bonitatem alterius. sicut dicitur in libro de co-
 iunctionibus planetarum. Item stelle proprijs
 circulis et sedibus sunt contente. et tunc si circuli
 vnius interfecando aliquando subiungat cir-
 culu alterius. propter hoc proprias sedes stel-
 le non deserunt. nec sunt alijs per quas tran-
 seunt impeditue vel iniuncte inuicem illatiue
 Item stelle quedam vt dicitur in Albaria. celerius ori-
 te/ celerius occidunt. quedam vero tardi? ori-
 te/ celerius occasum petunt. quedam autem pariter
 oriuntur. et tamen non simul occubere cogno-
 scuntur. De ca autem varietate ortus et occasus ac-
 cidit ex dispari altitudine circuloꝝ in quibus
 oriuntur. vel ex eleuatione siue depressione di-
 matu in quibus occubere videntur. Na secundu
 vana eleuatione vel depressione corporis ce-
 lestis varijs temporibus. vel oriuntur vel occu-
 bunt. Item stelle sunt temporum annorū sez
 mensium et dierum distinctiue et permutati-
 ue. Nam sicut dicitur in libro de proprietarijs
 elementorum aristoteli. permutatio tēporis
 non est nisi propter permutationem stellarum
 in signis diuersis super dimata septem. aut
 ex permutatione lune singulis mensibus. sez
 xvij. diebus. aut permutatione mercurij et
 venens. in omnibus decem mensib? vel mi-
 nus vno. aut ex permutatione solis in quoli-
 bet anno. aut ex permutatione martis in duo-
 bus annis. aut iouis in duodecim aut saturni
 in triginta. aut ex coniunctione et permuta-
 tione implicatatis in triplicitatem inducētis
 et quinquaginta annis aut propter permuta-
 tionem stellarum fixarum orbis. permutatur
 autem in centum annis vno gradu. accidit au-
 tem magno permutatio omnibus in trigin-
 ta sex milibus annis. et hic est annus magn?
 quod est vltimum omnium rerum. (hancq;
 Aristoteles in libro eodem.) In libro autem
 ciceronis dicitur Albaro. Istius mundani an-
 ni finis est/ cum stelle omnes/ omniaq; sidera
 ac planete a certo loco siue creationis ad eun-
 dem remeauerint. hoc autem et pbisici volūt
 post annorum. xv. milia peracta contingere. et
 quicquid aut sup bec dixerūt philosophi. hoc
 certu dinati ter tenendū est. q; nostrū non est
 diffinire qm vltimus finis erit hoc enim solus
 nouit temporum conditor qui momenta et tē-
 pora continet in sua potestate.

Polus (vt dicit beda) ē stella paruis-
 sima a qua tota pars celi superior sic
 est dicta. Duplex autē ē polus sez ar-
 cticus siue borealis qui nobis semper relucet et
 pollet. nobis autem uunquā occidit. quia su-
 per nos existit. vnde polus a pollendo est di-
 ctus/ quia continuo mūdo pollet. Sed polus
 secundus dicitur antarticus id ē australis/ po-
 lo arctico oppositus/ qui nobis semper est in-
 uisibilis. Inter istos duos polos quasi iter
 duos mundi extremos vertices semp voluit
 firmamentū. hi duo poli nunq mouentur
 lariter de suo loco tū in spere arculo circūferē-
 tur. Axis autē a polo ad polū p mediū centri
 terre extenditur circa quam totius firmamentū
 impetu rapitur et mouetur. Dic autem axis
 non est materialis/ sed potius linea quedam
 intellectualis/ que a polo vsq; ad polum re-
 cto diametro sicut linea a puncto vsq; ad pū-
 ctum est tracta circa quam tanq; circa mundi.
 medium sempiternis rotat? voluitur firma-
 mentum. Polus igitur est stella quo ad si-
 tum altissima quo ad motū velocissima/ quo
 ad aspectum nostrum minima/ quamuis sit
 se valde magna. quo ad effectum vtilima. qz
 per ipsius situm discernuntur situs et terminē
 aliorum syderum et celestium circuloꝝ. vnde
 de hac stella ab astrologo potissime inuenitur.
 Est ergo stella illa breuissimi circuli descripti-
 ua propter nimiam elongationem et distantia-
 am a nostro situ est sue magnitudinis occulta-
 tua. propter situs sui immobilitatem est bo-
 minum ipsam aspicientium maxime certifica-
 tiua. et tō vocatur stella maris/ quia nauigan-
 tum et sciam nauigale seu naturalē habētū ē
 mari ē directua. rōne sui situs medij tot? celi
 ē ostensua p gꝛ arturi sibi p̄p̄inqui ab alijs
 stellis ē distinctua/ a cui? vicinitate polus ar-
 cticus. est vocata. vt dicit Beda.

Arturus est signum a septem stellis
 in are in se reuolunt constitutum (vt
 dicit Isidorus.) Vnum septem stel-
 larū circulus q; in modum plaustrū vertē/ lateri
 ni eū septemione vocauerūt. Septemiones au-
 tem nō occidere axis vicinitas facit eo q; stelle
 iste axi et polo stelle altissime sunt vicine. Dicit
 autem idem circulus artofilax/ eo q; areton id
 est plecen vram sequitur. Eundem boetē ar-
 tūq; dixerunt/ eo q; plaustro beret. quod est si-
 gnum spectabile multis stellis inter quas est
 artur? q; ē ppue sid? p? caudā maioris vrsę
 positum. vnde ab hac stella tota constellatio
 illa arturus est vocata vt dicit Isid. et merito
 dicitur artur? ab artando dicitur. q; et p̄ma illa pte
 surgit frig? propter elongationē a calore solis

frigore vero poli terre aruantur et constringuntur. Apparent autem septem stelle radiose nubilantis forme quam quatuor anteriores in modum quadranguli alterius lateribus ordinantur. tres vero sequentes in modum semicirculi disponuntur. Locantur autem sub polo circa artem unde semper circueunt poli tanquam centrum. ut dicit Gregorius) semper ille stelle vertuntur circa artem sicut vrsa circa sipitem. et ideo ille circulus maior vrsa vocatur ut dicit Macro. semper vertitur et nunquam ad ima demergitur ut dicit Grego. quando tres stellas elevat. quatuor ad ima dedinat. et e converso cum quatuor sursum erigit tres ad ima deprimit et demergit ut dicit Gregori. Inter omnes circulos superiores circulus artem est altior. quia polo vicinior. hominum aspectibus maxime se offert. nunquam est hora noctis quin videri possit nisi forsitan eius aspectus nebulis vel nubibus interceptatur. Inter medias stellas arto draco admodum fulminis elabitur. ut dicit Martianus. Hiemali tempore in ortu suo maxime rutilat quadam scintillarum irradiatione fontem aque et terre congelationes pronunciat. ut dicit Martianus

O Orion est astrum tempore hiemali exortum. aquarum et tempestatum excitatum. Est autem orion nubilans ventorum et tempestatum generativus. Et est orion ab ortu et mundatione aquarum orion dicitur. (ut dicit Isid.) In suo autem ortu tempestatas generat et aerem immutat admodum armati pedes et brachia extendentis disponitur. et fere per latitudinem trium signorum eius extenditur longitudo ut dicit Martianus maxime fulget in signo tauri. ut dicit idem. Est autem constellation maxime notabilis et ratione magnitudinis ac pulchritudinis et etiam ratione dispositionis et virtutis. ab anete enim usque ad geminos se extendit (ut dicit martianus). totam etiam illorum trium signorum superficiem fulgoris sui pulchritudine clarioribus reddit. ut dicit idem. gladiati militis et accincti in stillarum ordine procedit. de quo dicit Macro. Amatus etiam flagrans splendebat in armis. et splendor tamen orionis ut dicit idem signus est future serenitatis. sicut e converso eius obscuritas future est presagium tempestatas sole existente in signis orionis in tauro et in geminis omnia germinant et oriuntur. que nutrimentum recipiunt ex aquis et aere et ex terra. ut dicit idem. Constellationem orionis sequitur quaedam stella que dicitur canicula que ab astrologis mali vola dicitur et nociva. que secum

dum fabulas eius canis fingitur fuisse ut dicit idem. non tamen est hec canicula illa nocturna que oritur in leone. a qua dies canicularis a prophetis nuntiatur. sicut dicit Salenius Orion ergo in ortu suo primo tempestatem pronunciat. sed post serenitatem solito operatur ad terre fecunditates. Sole existente in tauro quasi se abscondit sub radijs solis. nec tunc suam manifestat inferioribus claritatem. Dicitur autem iterum in julio quando sol ascendit de geminis ad arctos vltimos. quando terra maximam patitur distemperantiam aeris. quo ad calidam qualitatem. (ut dicit Macro)

Plyades que et sicule dicuntur sunt quedam stelle pluviales in quorum ortu pluvie multiplicantur. ut dicit Isidorus. Nam tunc temporis vapores a mari et a terra per caloris solaris violentiam fortius ad superiora attrahuntur. qui motu biadum in pluvias resolvuntur. Et ideo ille stelle dicuntur byades id est sicule. quia attrahendo humores et resolvendo eos vapores aquas a fabulis constringuntur. (ut dicit Isidorus.) Dant autem he stelle sicut suum in fronte tauri. ut dicit Martianus. et cum dies extenditur et sol ferventior ascenderit tunc byades primo solent apparere ut dicit Gregorius super iob. et quando a satimo impelluntur. diversas generant tempestatas. (ut dicit Beda.) In byadum ortu fruges vberius crescant. quoniam tunc a pluvijs irrigantur. Plures habet byadum constellatione stellas clarissimas per gradum ordinatas. que oriuntur in. xvi. gradu tauri et turbant aerem in ortu suo. (ut dicit albumasar.)

Plyades sunt septem stelle a pluralitate dicitur que sibi sunt vicine ab invicem tamen sunt distincte. ut dicit Gregorius. hiemali tempore oriuntur. quanto autem aura serenior est et frigidior. tanto melius ab alijs discernuntur. vna enim inter septem latere videtur qui nec ex toto se manifestat. nec ex toto se occultat. inter genua tauri habent sicut. (ut dicit Isidorus.) Sol in mense iunio per plyades iter facit. et tunc aeris caliditas vernalibus pluvijs temperatur. et terra tunc temporis floribus pulchritudine adornatur. (ut dicit Macro.) hac de causa dicitur iuno amasse matrem. quia fingitur fuisse vna de plyadibus et fuisse mercurij secundum signum poematum ut dicit Macro. secundum albumasar autem oriuntur plyades in. xvi. gradu tauri cum biadibus et motu suo turbant aerem.

Quoniam stella quedam feruentissima que oritur scdm Albumasar in. xix. gradu cancri. i. cuius ortu magna fit aeris perturbatio. ab hrc stella dicuntur diues canicularis in quibus sanguine minuere vel medicinam laxatiuam accipere est summe periculosum propter excessum distemperatie aeris in calore. (vnde hypo. in ampboris. ante canem et post canem et sub cane moleste sut farmacie. et ibi dicitur in comento q ante ortu illius stelle et in ortu et post ortum statim periculosum est dare potionem laxatiuam. qz tunc est aer calidus et siccus scz a calido signo et a calida stella et a sole tunc in leone cum cania la existente. vnde et modica medicina corpus fieret nimis calidum et siccum et febris foris sequeretur. medicina etiam euaporaret et nimis operaretur. cu corporis pori tunc ex calore aeris sunt aperti. Dicit enim ibidem galienus. Calor extraneus vires extrahit medicine. vnde aqua calida repugnat solutioni si calor aeris tunc est fortis. Preterea vis interior tunc est debilis et per potionem vel minutionem plus debilitatur. Durant autem dies caniculares a xv. calendis augusti vsq ad nonas septembus et sic sunt dies quinquaginta sicut ibi dicitur.

Lux (vt dicit basilus) est species per omnia sibi ipsi similis. De luce autem quid sit fm rem vtrum scz sit substantia vel accidens diuersimode loquuntur auctores. Nam arif. dicit lumen non esse corpus nec a corpore defluum. Damas. etiaz dicit lumen propriam bipostasim id est substantiam non habere. Scdm autem beatum augustinum sup gene. ad litteram. Lux est substantia corporea summe simplex i genere corporum summe multiplex in efficacia summe mobilis et absolute penetrationis et minime resistentis et summe disparia et contraria generans et coactans. summe conuertibilis. omnis naturalis motionis principium et origo/summe perfectibilis/summe iocunda/summe comunicabilis. Quia luce in corporibus nihil est vtilius/nihil comunius/nihil pulchrius/nihil velocius/nihil subtilius/nihil impassibilis/nihil virtuosius/inuenitur. Est autem differentia inter lucem et lumen. Nam lumen est quidam defluxus a luce siue irradiatio defluens a substantia lucis. Lux autem dicit ipsam fontalem substantiam super quam lumen innititur. si enim lux considerata in se esset accidens/necessario et per se esset alicui accidens/ex per se causaretur a

forma subiecti sui. vnde si lux in aere esset accidens causaretur lux a vera forma aeris/ qd esse non potest. Preterea lux mutat subiectum suum. quod patet quia lux naturaliter est i oriente. consequenter vero in occidente et lux orientalis generat proximam sibi. et ita deinceps vsq ad occidentem. accidens enim non permeat suum subiectum/nec extra illud agit. ex quo videtur q lux non sit accidens. Preterea si esset accidens aeris/necessario moueretur aer subito ab oriente in occidentem secundum subiectum motum lucis. si autem moueri subito non contingit aeri nec alicui elemento. Preterea luce nihil est nobilius accidens autem est ignobilius substantia. ex quo videtur q lux non sit accidens cum aer longe sit ignobilior ipsa luce. sed si lux est corpus/difficile est intelligere qualiter lux sit in aere vel cum aliquo corpore diaphano. vt in cristallo/ cum duo corpora non possunt esse simul in eodem loco. Nec est tamen inconueniens nec impossibile ponere lucem esse substantiam corpoream et esse simul cum alio corpore. videmus enim aquam et cinerem panter iungi et misceri salua vtriusque corporeitate et localitate vtriusque superficiem ab alio distinguente. et vtriusque partes infra propriam superficiem continuante. quantumque enim simul immisceantur cinis et aqua. per manet tamen aqua in sua corporeitate per partium suarum coherentiam et continuitatem et cinis in sua. nec propter istam commixtionem et unionem simul sunt duo corpora in vno loco immo aqua habet suum locum proprium et cinis suum/ si lux potest esse in aere vel i quo libet alio corpore salua vtriusque corporeitate. et suarum partium substantialium continuitate. vnde et lux subintrans ad interiora aeris vel cristalli habet suum locum ipsius superficiem ambientez/ et a substantia adiuncta sibi corporis distinguente/ quamuis non possit propter simplicitatem sue substance sensu percipi vel videri immo quod mirabilius est multe luces panter concurrentes impermixte. et tamen vnite coniunguntur salua cuiuslibet substantiali forma qua ab alia differt. nec est vlla illarum respectu alterius materialis vel formalis. sicut manifeste docet et dicit Dionysius in libro de diu. no. cuius bec sunt verba. Lumen (inquit). lampadarum cum sint in domo vna tota inuicem totis sunt communia/ tamen habent a se inuicem disactionem vnica disactione et vnitate discreta. videmus namque vnum lumen multas accensas lampadibus et iuxta omnes lampadarum

lamina vnam claritatem indifcrete relucētē. nec poterit q̄s (vt arbitror) aliq̄d eorū ab alijs et aere continente cetera dum simul ibi sunt sequestrare aut alterū siue altero cernere. totū inconfuse inuicem cōtēpati s. subducta autē vna simul et p̄prium lumen recederet nihil se/ cum ceterorū luminū auferens. aut de suo ali/ quid eis relinquens. Erat enim omnium vt di/ cum est p̄fecta vnitas vniuersaliter p̄mixta. et nulla p̄te cōfusa. que si tanta est i hoc corpo/ rali aere et materiali lumine. &c. (huicq̄ dīo/ ny.) quib⁹ verbis manifeste docet luminaria simul vniri. salua tamen cuiuslibet p̄prietate substantiali et accidentali/ quas deferunt se/ cum siue accedendo siue recedendo. Lux ita/ q̄ scdm̄ dionysium. est substantia in se sistentē a quo p̄cedit irradiatio quedā et illuminatio eorū aliorū. semper enim lucet lux in se/ et tā/ men non semp̄ illuminat/ sed solum quando in/ uenit corpus habens materiā dispositā et ap/ tam ad illuminationē. vt dicit augu. Substā/ tia enī celoz est vere lux/ que in corporib⁹ obta/ net p̄mū locum/ et tū celū nō illuminat in te/ nebris vel in nocte. semp̄ ergo lux lucet inuisi/ biliter et in tenebris/ sed non semp̄ illuminat/ visibiliter. vnde virtutē lucis sentit et percipit omnis creatura. Inuisibiliter enim operatur virtus lucis seorsum et motum in animalibus vt dī in lib. fontis vite. Dicit etiā albumasar in li. de iudicijs astroz hipocratez docuisse q̄ nisi stellaz lux de nocte subliaret densitates aeris/ destrueret omne corp⁹ animatum. et ta/ men certum est lucē stellaz de nocte sepi⁹ non videri. Impressio enī et opatio lucis ē mani/ festa in mari q̄ fluit et refluit p̄ applicationē lune ad aliquē situm siue illuminet aerez siue non. in visceribus etiā terre vbi nō attingit lu/ men virtus lucis opatur. vt p̄ in mineralib⁹ et rebus alijs ibidem generatis. Et breuiter p̄ sentia lucis necessaria est in omni corpore mi/ cro. p̄ quā p̄raria in elementatis vnunt. Lux itaq̄ a summo celo empireo vsq̄ ad centrum mundi est diffusa. que in sua substantia vna est et radice simplex. variata tamē scdm̄ diuer/ sitatē recipientū siue solis siue aliorū eorūq̄ superiorū vel inferiorū. vbi est vera substantia virtus et operatio lucis/ licet nō luminosita/ tis. hec est primogenita lux/ que creata fuit die prima. vt dicit Basilius/ que solari corpori et ceteris celestibus quarta die factis superetur. vnde sol et cetera sidera sunt p̄mū lumis vehicula/ que propter susceptionē lucis incor/ poralis sufficiunt siue sue substantie deperdit/ tione ad illuminationē perpetuam et perdis

nem. vnde ista lux vbiq̄ attingit. et omnia cor/ pora scdm̄ magis et minus disponit et perficit Lux igitur est radix et fundamentū. q̄ omnis illuminationis vna est in substantia que non continetur accidentaliter ab aliquo corpore i/ feriori. sed magis continet omnia corpora res/ spectu quorum penitus formalis est/ licet i se sit materialis et sensualis. Et ideo lux cū sit ma/ terialis/ habet potentialiter partem extra par/ tem. quia vero formalis et habet actu partem extra partem. quia quod habet materia in po/ tentia/ hoc habet forma in effectu. Et quo ma/ nifestum est q̄ cum lux in genere eorūq̄ mi/ nimum habet de materia et maximum de for/ ma/ vicinior est forme q̄ materie. et ideo ratio/ ne materie est in minimo sc̄z in puncto. ratio/ ne vero forme est in omni loco. Nam vnumquod/ q̄ habet ita moueri ad locū sicut ad formam suam. vt dicit Aris. quia forma quanto est no/ bilior/ tanto materiam suam plus extendit vt ait Augustinus. propter quod forma lucis q̄ est nobilissima in genere formarum corpora/ lium/ maxime materiam suam distendit. et iō vnus punctus luminis siue lucis sufficeret ex/ se ad illuminationem vniuersi orbis propter materie sue nobilitatem/ et forme sūme actua/ litatem. (vt dicit Augustinus. Una igitur est lux simplex et vniiformis in sua essentia quā/ vis diuersa sint luminaria. que inter se sūt di/ stincta quamuis videantur in vno actu vni/ formiter aggregata. nec vnū lumen intrat sub/ stantiā alterius. quamuis sensibiliter tanq̄ vnum lumen vnū videantur. Non est ergo i/ cōueniens ponere duo corpora simul eē quo/ rum vnum est subtile et formale et quasi com/ plementum respectu alterius. reliquū autem est materiale et imperfectum. Duo vero corpo/ ra glorificata in eodem esse nō possunt. quia neutrum respectu alterius materiale potest eē in aliquo vel formale. sed glorificatum. et nō glorificatum simul esse possunt sine aliquo in/ conuenienti. sicut expresse dicit Augustinus. Lux enim vt dicit Basilius maxime est mobi/ lis. incessanter enim mouet se et gignit linea/ liter et circumferentialiter in omnem partem se mouendo et diffiniendo/ vnde quantum ē de se subito mouetur. Lux enim est summe ac/ tiua et siue resistentia ad intima cuiusq̄ rei pe/ netratina. diuersorum et disparium gene/ rativa. et contrariorum in elementis et corpo/ ribus mixtis in concordiam et vnitatem redu/ ctiva. radiorum suorum proiectione/ directio/ ne/ intersecōe/ p̄fractōe/ et reflectione. omnium in esse p̄ductiva. in esse cōsensuua. vel ab eē

diffolutiva. (vt dicit Calcidius sup rhimē. vite et permanentie cuiuslibet rei regitua est lux et directiua. suiūpius naturaliter multiplicatiua. Lux enim multiplicat se gignendo. gignit nāq; lux lucē/et lux genita simul gignit et generat lucē sibi succedentē. et sic in vno istanti vnus punctus replet lumine totū orbē. Itē lux est sui et alioꝝ manifestatiua. color per sui incorporationē in superficie humidi perspicui effectiua. (sicut d. Augu.) Lux tenebras expellit/merozesq; dissoluit/in insidias prodit/securitatem parat/omnem speciem letam iocundāq; inducit. rebus omnib; formā et decorē tribuit/inducit. q; sine luce oia corpora occulta remanent et ignota. Aufer (inquit damas.) lucez et omnia incognita in tenebris pmanebūt Lux igitur secundū Ambro. et etiā scdm basilium ē pulchritudo omnis visibilis creature/cuius gratia maxima ē in aspectu que cetera mūdi membra laudibus facit digna. Dec vt. d. basilius eadem est angeloꝝ et sanctoꝝ supra celum quiētissima habitatio. hec summe trinitatis p exemplum est demonstratio manifesta. hec lux sine diminutione sui est luminositas multiplicatiua et diffusiuā. que in superficie vmbrosi corporis recepta/nō se profundat quātū ad visibilem speciem/ sed quo ad virtutē. (vt d. Bas.) Multas alias proprietates h; lux laude dignas quo ad suā substantiā/virtutē et opationē. cuius substantia nihil inuenit purius. vnde transiens p sordes/nō sordescit/cuius virtute nihil est actius. cuius opatione nihil vtilius in corporibus experitur.

Splendor est quidā defluxus exiens a substantia lucis que egredit a luce sine alterius nature cōmitione. lucis quo exit/ē coeuius in duratione. vt. d. Augu. si. q̄to est ignis/tā cito est splendor. vnde si ignis esset eternus et splendor esset eternus. exit etiā splendor a luce sine lucis diminutione/ sine puritatis lucis cōtamine siue discōntinuatione. cum sui et alioꝝ manifestatione. cuius sui multiplicatione. vt dicit basilius.

Lumen differt a luce sicut spēs a genere. omne enī lumē lux est sed nō e converso nō omnis lux est lumē. Nā lumen est defluxus quidā a substantia lucis in aere siue in alio diaphono corpore receptus et vndiq; circūfusus. Implet autē est lumē vt. d. auctoꝝ p spectiue. scz reflexū/fractū/et directū Reflexum sicut a speculo et alijs politis corporibus/ que reijciunt lumē a se receptum. ali

ud est lumen fractum/sicut quando lumen venit ad corpus densum aliquantulum qd non est omnino densum vel durum. sed recipit lumen in se. sed ppter materiam non oīno obediētem lumen illud nō tenet rectum incessus sed distat et diuertit ab incessu recto. et vocat fractio radij. Tertium lumen est directum qd nō repellit nec inuenit materiam aliquo modo inobediētem et transire libere. et facit opationes perfectas. Illud lumē est aens et aliorum corpoꝝ transparentium perfectiū/decoratiū/formaz et figurarum declaratiū/oculoꝝ lenificatiū/oculis lippis et infirmis est lumen odiosum et molestie illatiū. minimum a somno corpore et ocio excitatiū formaz et speciez in superficie speculi vel politū corporis impressiū. Nam lumen ad superficiem polite materie pertingens angulis equalibus se reflectit et omnium obiectoꝝ formas ibi imprimat. vnde quod extra est per substantiam/in superficie speculi collocat per imaginē et figurā. Lumen est etiā scdm dispositionem materie quā sub intrat inuentionis susceptiū. Nam eius claritas intendit in materia perspicua/atq; pura et remittit in feculenta materia et obscura. In materia enī diaphana obstaculum non inuenit. ideo per eam irradians/proprios fulgores exprimit et ostendit. (vt dicit Dionysius.) et quanto perfectius illi perfunditur/tanto latius et ea re fusa ad alia denatur. accedens autē ad grossiorem materiam illis obscuriorem habet distributionem apertionem. sicut enim cum materie crasse infunditur/capitur imperfecte et totum se effundit extrinsecus apparetq; obscure vnde materie crassities impedit ne illuminatio recepta distribuatur. In purioribus igitur substantijs perfectius apparet et augmentatur. in grossioribus minorat. Et quo patet qd a purissimis et subtilissimis materijs lumen perfecte comprehenditur. a compactis vero et obmissis repulsam pati inuenitur.

Radius est quidam luminosus a corpore luado defluxus/quo mediante lux vel lumen suam pficit actionem. (vt dicit basilius.) Radius autem alius est perpendicularis et rectus qui a corpore luminoso emissus/recto et lineari motu sine digressionē aliqua penit centū Alius est collateralis et contractus /qui a corpore luminoso exiens et aliquod diaphonū inueniens/non recte pcedit sed obliquat motu suū. et obliquatio ista vocat radij pfractio

Alius vero est reflexus qui quidem a suo p[ri]ncipio recte vel oblique progreditur. sed a corpore obiecto repellitur et reuertitur. et talis reperit flexio nuncupatur vt dicitur auctoritate perspective. Radius itaq[ue] luminosus est mobilis et agilis species / et orbicularis / et se rectus. maxime si fuerit perpendicularis. Contingit autem radius frangi et obliquari / et quod ad partem oppositam proijci secundum dispositionem materie quam inuenit. vel quam tangit. Dic radius in nube cœcaua et humida interclusus. diuersas operas in nube vel in aere formas / colores / et figuras. vt patet in coloribus arcus celestis. qui nihil aliud est vel esse dicitur. nisi sub intrano radior[um] in nubem cœcauam et aquosam. vt dicitur in libro meteoror[um]. Et subito semper motus radior[um] et continuo contingit aerem circumfusum igniri et inflammar[um] maxime cum concuerint in loco cōfractionis. Nam radij ibi coadunati mutuo cōculcantur. Et ista est causa quare aer circumfusus sepius inflammatur. vt patet in crystallo et benillo et cuius oppositione contra solares radios stuppa apposita accenditur et igitur.

Umbra est obiectio corporis tenebrosi et opaci ad luce[m] vel lumen siue ad corpus luminosum. Et est umbra triplex secundum philosophicam considerationem contingit quod corpus luminosum sit rotundum et aliquando est maius quam corpus obiectum / aliquando equalis / aliquando minus. si equalis / facit umbram equalem et rotundam. et talis umbra dicitur de chelidroides / id est equaliter rotundum. si minus sit obstaculo. facit umbram tendentem in latum admodum callam. talis umbra dicitur cataloides. Si vero corpus luminosum maius sit corpore obiecto. facit umbram tendentem in acutum et in conum. et talis umbra dicitur conoides. Ex quo patet quod cum sol sit maior tota terra ipsa terra facit umbram conoidem. Contingit et igitur quod terra sit opposita soli que assignato modo ita alte dirigit umbram quod lunam attingit et eam inficit / edipsim lune facit. sed ex quo sol tumorem sperere preterit iste conus transit et declinat in partem oppositam. et tunc luna libere apparet et illuminatur. Cum vero luna directe sit opposita soli / luna facit umbram cataloidem. et ideo umbram contra terram dirigit et edipsim particularem facit. quia talis umbra non sufficit regere totam terram cum a radijs solis in quibusdam partibus illuminet et ex tali umbra accidit edipsis in vno dimante alio illuminato existente sicut dicitur albuma. Umbra vero calor[um] solaris est repressiva specie

dotis radiorum solarium occultatiua. sterilitatis et fecunditatis terre inductiua. serpentum amica / et coluborum nutriua. estuantium et itinerantium refrigeratiua. maturitatis fructuum tardatiua. terro[rum] vel timor[um] et horro[rum] multiplicis incutiua. cum non sit corpus. speciei corpus est representatiua. corporum in motu et inquiete est suisuis configuratiua. nam motu corpore se mouet. et quiescente / requiescit. fugientium est insecutiua. et insequentium fugitiua. quanto etiam dies est longior et sol in celo stat altior / tanto obiecti corporis umbra videtur minor et euerso. et tunc sole oriente videtur umbra maior. similiter et in occasu quod in meridie.

Tenebra est lucis absentia. a tenendo dicitur. ligat enim et tenet oculos ne solem videant siue lucem. et sic nihil est nisi pura priuatio. Tenebra etiam dicitur aer obscurus vel umbra opaci corporis. vt de basilis. et qualitate et situ luci contraria. et motum incant[um] colorum pulchritudinem tollit. verecundia[m] dirimit vel minuit. somnolentiam tuur.

Finis liber Octauus